

מצע כחול לבן 2019

גנץ
לפייד
כחול לבן

ישראל היא הבית הלאומי של העם היהודי – וישראל היא הבית של כולנו. אנחנו אוהבים אותה, גאים בה ומחויבים לשמור על דמותה ועל זהותה כמדינה יהודית ודמוקרטית באופן מוחלט.

ישראל 2019 היא מדינה חזקה ומשגשגת. אבל ישראל 2019 היא גם מדינה שסועה וכואבת. הארץ טובה אך נושבת בה רוח רעה. הולך ומעמיק הפער בין יהודים ללא יהודים, בין אמידים ללא אמידים, בין מזרחים לאשכנזים ובין דתיים לחילוניים. הולך וגדל המרחק בין מרכז לפריפריה, בין שמאל לימין ובין אדם לאדם.

ישנה שחיקה מדאיגה באמון כלפי מוסדות המדינה ושומרי החוק וחל כרסום מתמיד בהיקף השירותים הציבוריים הניתנים לאזרחי ישראל ובאיכותם.

הגיעה השעה לאחד את ישראל מחדש ולהבטיח את עתידה.

מפלגת כחול-לבן מושתתת על שלושה יסודות מרכזיים:

1 ביטחון

אל מול הסכנות והאתגרים סביבנו, נעמיד אגרוף ברזל נגד חורשי רעתנו. לצד זאת נפעל בתבונה ובאחריות כדי למצות כל סיכוי למשא ומתן אפקטיבי בשיתוף הגורמים המתונים בעולם הערבי ובמדינות המערב.

2 ממלכתיות

ישראל זקוקה לממלכתיות. אם לא נצליח לגבש את עצמנו מחדש לעם אחד ולאומה אחת, ואם לא נמצא את מקומנו במדינה אחת – לא נוכל לאתגרי העתיד. היא חייבת לכבד את היחיד, היא חייבת לכבד את הקהילה והיא חייבת לכבד כל מגדר, כל מגזר, כל שבט וכל מיעוט. היא חייבת לתת מקום של כבוד למסורת, למורשת ולעושר האנושי הייחודי של הפסיפס הישראלי. היא חייבת להגן על מוסדות המדינה. רק באמצעות אימוצה של רוח חדשה של הידברות וגישה חדשה המקדמת את אחדות-הריבוי נוכל להגיע לממלכתיות נכונה במאה ה-21, אשר מוקירה את היחיד, מכבדת את הכלל, ומחדשת את הברית הישראלית.

אנו שמים את הממלכה לפני המלוכה. נפעל בכל דרך כדי לחבר בין חלקי העם השונים; ניאבק בשחיתות; נדאג לשמור על זכויותיהם של כל האזרחים; נגן על מוסדות המדינה, המשפט והחוק.

3 כלכלה וחברה

אנו מחויבים לצמיחה כלכלית מתמשכת ולצמצום העוני, ומחויבים לקדם חברה המאפשרת הזדמנות אמיתית לכל אזרח ואזרחית. נבקש לחזק את המערכות הציבוריות, בעיקר בתחומים חינוך, בריאות ורווחה. נקדם הרחבה של הצמיחה ושל הפריון על ידי שיפור נרחב של התשתיות הציבוריות, השקעה בהון אנושי, צמצום הביורוקרטיה ובניית סביבה התומכת בהשקעות עסקיות. נפעל לצמצום יוקר המחיה על ידי פתרונות בשוק הדיו, הגברת התחרותיות ושיפור הפריון.

בחרנו להיכנס לשדה הפוליטי משום שעבורנו ישראל לפני הכל. אנו מתחייבים לפעול בניקיון כפיים, בממלכתיות ובכלל כוחנו כדי לקדם את ישראל.

3	מדיני ביטחוני
5	מלחמה בשחיתות
7	כלכלה
10	תעסוקה
12	חינוך
14	בריאות
16	תחבורה
18	משפט וחקיקה
19	דת ומדינה
21	צמצום האי-שוויון, רווחה וזכויות אנשים עם מוגבלויות
23	דיוור
24	משילות
25	פריפריה
27	שלטון מקומי
28	בטחון פנים
29	עצמאים ועסקים קטנים ובינוניים
31	הגנת סביבה וקיימות
33	נשים
34	אזרחים ותיקים
35	עידוד שילובו של הציבור החרדי בחברה הישראלית
36	צעירים וסטודנטים
37	ההתיישבות העובדת והחקלאות
39	קהילה גאה
40	יהדות התפוצות וקליטת עלייה
41	שוויון מיעוטים
43	תרבות ואומנות

ישראל היא המדינה החזקה ביותר במזרח התיכון. לעוצמתה הצבאית, הכלכלית והדמוקרטית אין מתחרים ברדיוס של אלפי קילומטרים מגבולה. עם זאת, גם אחרי 07 שנות עצמאות חלק משכנינו אינם מכירים בזכותנו להתקיים. הסביבה הקרובה והסביבה הרחוקה יותר מציבות בפני ישראל אתגרים ביטחוניים מורכבים. ראש וראשון להם הוא תוקפנותה של איראן, מעצמה אזורית המכריזה בגלוי על כוונתה להשמיד את ישראל. איראן עומדת מאחורי איומי הטרור והאש בגבולותינו, מחמשת את חזבאללה במאות אלפי טילים ורקטות המכוונים לערי ישראל ומממנת פעילות טרור של חמאס ושל הג'האד האסלאמי ברצועת עזה. כמו כן, איראן טרם נטשה את תוכנית הגרעין שלה, העלולה – אם תתממש – להציב את ישראל בפני איום קיומי חסר תקדים.

על גבולותינו כבר לא ניצבים רק צבאות סדירים גדולים והאתגר הביטחוני הופך מורכב יותר. איום הטילים והרקטות הוא סכנה חסרת תקדים לעורף הישראלי; הטרור מנסה לפגוע בנו בגבולותינו ובתוך שטחי המדינה. האויב משתמש באוכלוסייה האזרחית כבמגן, ומנסה להפוך חלק גדול מן העוצמה הצבאית לחסרת תועלת. צה"ל וגופי הביטחון האחרים עומדים בפני צורך מתמיד להשתנות, להתאים את עצמם למציאות המורכבת ולהבטיח ביטחון במציאות מסובכת מזו שהתמודדו עימה בעבר.

מעל לכול חסרה לישראל מנהיגות מדינית יוזמת, שתפעל כדי לנצל הזדמנויות ולשנות את המציאות באזור ובגבולותינו. חמאס, שיי-כולותיו זעירות ביחס לצה"ל, מתגרה בנו וממרר את חייהם של תושבי הדרום. למרות המערכה המוצלחת שמנהל צה"ל נגד התעצמות חזבאללה, שהוא הכוח החזק ביותר בלבנון כיום, ונגד התבססות איראן בסוריה, מתעצבת מעבר לגבולותינו הצפוניים מציאות מאיימת. הפעילות הישראלית אינה משפיעה על הדרך שבה פוטין, ארדואן ורוחאני קובעים הסדרה חדשה בסוריה.

בה בעת מתעצבת בין הים לירדן מציאות העלולה לאיים על החזון שעל בסיסו קמה ישראל: מדינה יהודית ודמוקרטית, בית לאומי לעם היהודי במקום היחיד בעולם שבו הוא יכול להתקיים; ומדינה נאורה, מתקדמת ודמוקרטית שזעיריה רוצים לחיות בה כי היא המקום הטוב ביותר בעולם.

יש לנו ידיד גדול בבית הלבן, אבל ישראל כבר אינה נושא שמחוץ למחלוקת בפוליטיקה האמריקנית. מדיניות הממשלה היוצאת בנושאי דת ומדינה יצרה קרע בין ישראל ליהדות ארה"ב, שהיחסים עימה ועם יהדות העולם הם חלק מן הביטחון הלאומי שלנו.

כחול-לבן מאמינה כי את היסוד של שמירה על הביטחון וחיזוק צה"ל וארגוני הביטחון האחרים, צריך להשלים ביסוד מדיני. למדינות רבות במרחב, השואפות ליציבות ומאוימות על ידי האסלאם הקיצוני של טהראן ודאעש, יש היום אינטרס משותף חשוב איתנו – ממרוקו עד למפרץ הפרסי, מריאד עד קהיר ועמאן, מדינות אלה מוכנות היום לעצב איתנו מזרח תיכון אחר, שירסן את התוקפנות של איראן ויכריע את השד של האסלאם הקיצוני.

על ישראל, הכוח החזק באזור, להוביל. כחלק מתפיסת הביטחון הגורסת שעוצמה תלויה בשליטה בתהליכים, נעצב מציאות חדשה אשר תקבע את הרוב היהודי בישראל ואת הזהות היהודית של מדינת ישראל. נחזק את גושי ההתיישבות ונאפשר חיים נורמליים בכל מקום שבו חיים ישראלים. בקעת הירדן תהיה גבול הביטחון המזרחי של ישראל. נאפשר פיתוח כלכלי מואץ בשטחי הרשות הפלסטינית ונשמור על אופק פתוח להסדרה מדינית בעתיד. ירושלים המאוחדת תהיה בירת ישראל הנצחית. לאור עקרונות אלה נבחן את תוכנית השלום של הנשיא טראמפ, לכשתוצג.

לא תהיה התנתקות שנייה. מהלך המבוצע באורח חד-צדדי מוביל את האויב בהכרח למסקנה שההתנגדות האלימה שלו הכריעה אותנו. לא נחזור על הטעות הזו. כל החלטה מדינית היסטורית תובא להכרעת העם במשאל עם או תאושר בכנסת ברוב מיוחד.

ניזום ועידה אזורית עם מדינות ערב השואפות ליציבות, ונעמיק את תהליכי ההיפרדות מהפלסטינים תוך שמירה בלתי מתפשרת על האינטרסים הביטחוניים של מדינת ישראל ועל חופש הפעולה של צה"ל בכל מקום.

כמו כן יידון בוועידה האזורית נושא חשוב לא פחות: מעמדה האזורי של ישראל ככוח מוביל עם השותפות שלה לאינטרס. לא יהיה עוד מצב שבו ייערכו דיונים על הסכם גרעין עם איראן או על הסדרה בסוריה בלי שהשותפות האלה, וישראל בראשן, יציגו את האינטרסים שלהן ויזכו למענה.

לא נאפשר לעולם איום קיומי על מדינת ישראל.

נסיגתה של ארה"ב מן המזרח התיכון, שהתחילה בימי הממשל הקודם ונמשכת בימים אלה, מסוכנת לישראל ולשותפותיה. עלינו להניח בפני הנשיא טראמפ את עסקת המאה האמיתית: חזון של מזרח תיכון מונהג ומעוצב על ידי בעלות בריתה של ארה"ב, ולא על ידי הציר הקיצוני. רק כך נוכל להשיב את ידידתנו רבת העוצמה לאזור, ולהבטיח שהאינטרס הישראלי יבוא לידי ביטוי בכל מקום.

גם במאבק בחמאס ובג'האד האסלאמי ישראל תיזום, ולא תיגרר. בעזה עלינו להוביל מהלך כפול: מחד גיסא, תגובה רבת עוצמה על כל התגרות והפעלת אלימות לשטחנו, ומאידך גיסא מהלך משותף עם גורמים אזוריים שיציג בפני תושבי עזה אפשרות לחיים טובים יותר, ויבהיר להם שמה שעומד בינם לבין חיים אלה הוא תוקפנות חמאס כלפי ישראל. הכלל הראשון של המלחמה בטרור הוא תקיעת טריז בין האוכלוסייה לבין ארגון הטרור החי בתוכה, וזה יקרה רק אם תיושם מדיניות יוזמת בשני המישורים, הצבאי והמדיני-כלכלי; אין בכך סתירה, אלא להפך: שתי הזרועות משלימות זו את זו.

רמת הגולן היא חלק בלתי נפרד ממדינת ישראל, ונושא זה אינו נתון למשא ומתן. נפתח וניישב את האזור.

בחזית הצפון נְשַׁמְר את המערכה המתמשכת נגד התבססות איראן והתעצמות חזבאללה, ונכין את צה"ל לאפשרות של מערכה. הפעולה הרצופה והמוצלחת נגד איראן וחזבאללה תועצם, ותלווה במהלך מדיני מול רוסיה למימוש דרישתה של ישראל להרחיק את איראן ואת שלוחיה מאדמת סוריה.

כחול-לבן תבחן בכובד ראש ותקיים מאמץ מתמשך להחזרת השבויים והנעדרים מתוך מחויבות להם, למשפחותיהם ולחברה הישראלית כולה.

בהתאם לתפיסת הביטחון הלאומי, על ישראל להעמיק את יחסי החוץ בכל מקום בעולם. **נאחה ונעצים את משרד החוץ**, ונקבע בחוק את מעמדו כגוף המטה והביצוע למדיניות חוץ ודיפלומטיה ציבורית. ישראל היא מעצמת חדשנות שהעולם נושא את עינו אליה: ננצל זאת לתנופה מדינית חדשה. נגדיל את ההשקעה בסיוע למדינות מתפתחות, כחלק מיצירת בסיס ליחסים ארוכי טווח.

נשמר את שיתוף הפעולה האסטרטגי ואת מערכת היחסים המיוחדת בינינו לבין ארה"ב, נשוב אל הימים שבהם ישראל הייתה נושא שאינו שנוי במחלוקת בפוליטיקה האמריקנית, ונעצים את היחסים המדיניים והכלכליים עם אירופה, אסיה, אפריקה ודרום אמריקה.

נרפא את הפצעים שיצרה הממשלה הנוכחית ביחסים עם יהדות העולם, ובעיקר בארה"ב. ישראל היא הבית הלאומי של העם היהודי כולו. ממשלה ישראלית יוזמת בתחום החוץ והפנים הלוקחת בחשבון בכל מעשה את השפעתו על יהדות העולם, היא המפתח לחיזוק קשר חיוני זה.

שחיתותו של השלטון הפכה לאיום אסטרטגי על החברה ועל הדמוקרטיה הישראלית. היא מערערת את אמון הציבור במוסדות השלטון ובשיטה הדמוקרטית, ופוגעת בשוויון ההזדמנויות, בלכידות החברתית, באיכות החיים של אזרחי המדינה ובצמיחה הכלכלית.

במשך שנים התנהל בישראל משחק לא הוגן ששירת קבוצות אינטרסים, בעלי הון וועדי עובדים. במשחק הזה עברו מיליארדי שקלים מיד ליד ללא שקיפות. מקורבים מונו לנהל חברות ממשלתיות בזכות קשרים ולא בזכות כישורים.

כחול-לבן מחויבת ליושרה, לשלטון החוק, להגינות ולמאבק שיטתי ובלתי מתפשר בשחיתות השלטונית. מחויבות זו באה לידי ביטוי קודם כל בדוגמה אישית: מועמדי כחול-לבן לכנסת, למוסדות השלטון ולכל תפקיד ציבורי אחר יהיו נשים וגברים שלא דבק בהם רבב, ושרואים במשרות בגופי השלטון שליחות הכרוכה במחויבות ציבורית.

הגבלת כהונת ראש ממשלה – נתקן את חוק יסוד: הממשלה, כך שראש ממשלה לא יוכל לכהן בתפקידו במשך יותר משמונה שנים ברצף או יותר משלוש קדנציות (התקופה הקצרה משתיהן).

נפעל לאימוץ עקרונות הוועדה הציבורית בראשות נשיא בית המשפט העליון לשעבר השופט בדימוס מאיר שמגר לעניין גיבוש כללי אתיקה לחברי הממשלה על ידי הממשלה, ונקדם את החלתם גם על חברי הכנסת ועל ראשי רשויות מקומיות. בהתאם לכללים אלו, במקרה שבו ייחסו רשויות החוק לאיש ציבור שכזה מעשי עבירה חמורים בהודעה רשמית של מי שמוסמך להגיש כתב אישום, יחויב אותו אדם להשעות את עצמו או להתפטר מתפקידו. עוד קובעים הכללים שאיש ציבור הנחקר במשטרה לא יימנע מלהשיב לשאלות החוקר ולא יוכל להשתמש בזכות השתיקה. אם יבחר להשתמש בזכות השתיקה, ייאלץ להתפטר מתפקידו.

נבטל את "חוק ההמלצות" – (תיקון 81 לחוק סדר הדין הפלילי) חוק זה פוגע בהליך הפלילי ובעבודת הפרקליטות והמשטרה.

נגדיר עבירת הפרת אמונים בחקיקה – עבירת הפרת אמונים לא הוגדרה עד כה בחקיקה ולא הוגדרו גבולותיה. היעדר הגדרה מפורשת בחוק לעבירת הפרת אמונים הותיר "שטח אפור" נרחב, ולפיכך לא אחת יכלו פוליטיקאים שסרחו לחמוק מאחריות למעשיהם – הם נתלו בהיעדר הפליליות של מעשיהם והתעלמו מהסוגיות האתיות והציבוריות העולות ממעשים אלו. נפעל להגדיר בחקיקה את עבירת הפרת האמונים, ונוביל לכך שעבירה זו תכלול פעולות של גופי שלטון המבוצעות תוך ניגוד עניינים; קבלת טובות הנאה; מרמה ציבורית והטעה מכוונת של עובד ציבור או הסתרת מידע ממנו כדי להשפיע על שיקול דעתו ועל החלטותיו; שימוש פסול במידע פנימי לשם קידום עניין אישי; ופעולה או הימנעות מפעולה בניגוד לאינטרס הציבור.

נגביר את השקיפות השלטונית – שקיפות של מעשי השלטון, בכל הדרגים, היא בלם הכרחי המגן מפני שחיתות, מפני ניגודי עניינים ומפני שימוש לרעה במשאבי הציבור. תנאי יסוד למימוש עקרון השקיפות הוא גילוי וחשיפה יזומים של מידע שבידי רשויות השלטון, בכפוף להגנה על זכויות ועל ערכים אחרים, כגון הזכות לפרטיות והאינטרסים הביטחוניים של המדינה. שקיפות איננה מצטמצמת אך ורק למסירת מידע בעקבות בקשה, אלא מחייבת ארגון והנגשה של כל המידע על רשויות השלטון.

נעצים את חובת המכרזים הפומביים למשרות ולרכש ממשלתי – שקיפות במינוי לתפקידים בממשלה ובהליכי רכש מבטיחה שוויון הזדמנויות, יעילות וחסכון. ביזור הסמכויות למתן פטור מחובת מכרזים הוביל בשנים האחרונות לכך שכ-80% מהתקשרויות הממשלה מתבצעות ללא מכרז. אנו נדאג לבחינה מחודשת של הליכי הפטור, לשינוי הרשימה הקיימת היום בתקנות חובת המכרזים ולצמצום החריגים למספר קטן של מקרים. כמו כן נחוקק חוקים שיגבירו את יכולתם של עסקים קטנים ובינוניים להתמודד במכרזי הממשלה, ושיחייבו חברות גדולות הזכות במכרז ממשלתי גדול להוציא חלק מסוים מההתקשרות למיקור חוץ בעסקים קטנים ובינוניים.

נחוקק את חוק השירות הציבורי – חוק זה יבטיח שעובדי ציבור ישרתו אך ורק את טובת הציבור ולא יהיו חשופים ללחצים ולפיתויים

של קבוצות לחץ ושל בעלי שיקולים זרים. כן נבטיח שלא יורחבו המינויים הפוליטיים ונגדיר תנאי סף למינוי בכירים במשרות אמן.

נציג בשקיפות תקציבים ייעודיים – כספי תקציב המוקצים למקבלם באופן ישיר תמורת תמיכה פוליטית הם כר פורה להתנהלות מושחתת. נאמץ נהלים שיקבעו שקיפות מלאה והקצאה לפי קריטריונים קבועים וברורים, לרבות מבחני תמיכה שאושרו משפטית. חריגה מהם תתאפשר רק במקרים מיוחדים שאושרו משפטית ורק אם הוצהר על היעדר ניגוד עניינים ועל ההצדקה לחריגה.

נחוקק חוק לאישור שימוש בכספים קואליציוניים – החוק יבטל את התופעה של חברי כנסת המתנים את הצבעתם בקבלת כספים פוליטיים, ויסדיר את הדרכים שבהן ייחתמו הסכמים בין סיעות החברות בקואליציה. ייאסרו העברות כספים לגופים לא מפוקחים שאינם פועלים בשקיפות, ומשרד האוצר לא יהיה רשאי להסכים להעברות תקציביות למוסדות ספציפיים בתמורה לאישור תקציב המדינה או לקידום יוזמה מטעם האוצר בוועדה מוועדות הכנסת.

נסדיר פעילותם של שדלנים בכנסת ובמשלה – נחמיר את הכללים בתחום השדלנות, נגביל את אפשרויות הגישה הישירה של בעלי הון למקבלי החלטות, ונגביר את האכיפה בתחום זה. נרחיב את חובת הגילוי הנאות, כך ששדלנים יידרשו לציין גם את העניין המסוים שלשמו הם פועלים ולא רק את זהות לקוחותיהם. ייאסר על גופי ציבור להשתמש בשדלנים לשם השגת כספי ציבור. יוגברו הפיקוח, האכיפה והענישה בכל הנוגע להפרות דין וכללים על ידי שדלנים רשומים ולא רשומים. נדרוש מחברי הכנסת שקיפות בכל הנוגע לקשר שהם מנהלים עם שדלנים ועם מייצגי אינטרסים אחרים ובכל הנוגע לכל מידע או מסמך אשר הועבר אליהם במסגרת הליכי חקיקה וסייע להם לגבש את עמדתם והצבעתם, בעיקר טיוטות של הצעות חוק אשר ניסחו עבורם גורמים אחרים. החובות המוטלות על חברי הכנסת יעוגנו בהחלטה של ועדת האתיקה של הכנסת. נחיל את כללי השקיפות על שדלנים גם מחוץ לכנסת, למשל בפנייתם למשרדי ממשלה ולרשויות מקומיות, ונילחם בתופעת ה"מאכערים" הפועלים במסדרונות השלטון ללא כל הסדרה.

נחזק את ההגנה על חושפי שחיתויות – חושפי שחיתויות ייהנו מחשאיות מלאה ומהגנה מוסדית שיעניק להם מבקר הפנים של משרד הממשלה הרלוונטי. במקרה שנגרם לחושף השחיתות נזק בשל פעולתו, הוא יוכל לקבל שיפוי בהליך מהיר מקרן שתיועד לכך ותנוהל במשרד מבקר המדינה. החוק הנוגע למסירה ולפרסום של סודות רשמיים יתוקן, ותוסף "הגנת אינטרס הציבור" לעובד ציבור המוסר לגורם בלתי מוסמך סוד רשמי הנוגע לעבירה, למעשה שחיתות או למפגע בטיחותי, בריאותי או סביבתי. במקרה שבו יחסי העבודה לא יאפשרו להשיב את העובד למשרתו כאמור בחוק ההגנה על חושפי השחיתויות ובמקרה שבו העובד לא יהיה מעוניין לחזור למקום עבודתו, יוכל העובד למלא תפקיד אחר בשירות הציבורי, אשר מקביל לתפקיד שעזב והולם את כישוריו. מי שיחשוף את שמו של עובד ציבור אשר חשף שחיתות ומי שיתנכל לעובד ציבור אשר בתום לב חשף שחיתות, ובכלל זה הממונה על העובד, יהיה חשוף לסנקציות מנהליות, לרבות פיטורין.

נשנה את הרכב ועדות התכנון והבנייה – נדאג שנבחרו ציבור לא יהיו חלק מתהליך קבלת החלטות פרטניות בוועדה.

נילחם בשחיתות בשלטון המקומי – בשנים האחרונות נחקרו בשל עבירות שוחד והפרת אמונים עשרות ראשי עיר וסגני ראשי עיר. נחוקק את החוק לתיקון פקודת העיריות, שיכלול תיקונים לחיזוק שלטון החוק וטוהר המידות בשלטון המקומי. התיקונים יכללו, בין השאר, קביעת כללים להסדרי ניגוד עניינים של נבחרו ציבור ברשויות המקומיות, הסדרה מחדש של הרכב ועדת המכרזים ברשות המקומית, הרחבת פרסום פרוטוקולים משיבות מועצה והגברת השקיפות, כולל בחברות עירוניות, במינוי בכירים ברשויות ועוד.

נשמור על תקשורת חופשית – נדאג לאפשר תקשורת אשר אינה תלויה בממשלה, אינה משועבדת למערכת הפוליטית, אינה מוטה ואינה משרתת חברות ענק ואינטרסים כלכליים. נגן על יכולתה של התקשורת למלא את התפקידים שנועדו לה בחברה דמוקרטית: להבטיח זרימה מלאה והוגנת של מידע ולהביא אל כיכר העיר ריבוי קולות, ריבוי רעיונות ושיח פתוח ותרבותי. נשים דגש מיוחד על חיזוקו של השידור הציבורי ונעבוד יחד עם מועצת העיתונות כדי להגן על זכותם של עיתונאים לעבוד באופן מקצועי בלי שיהיו נתונים ללחצים כאלה ואחרים. נקדם חקיקה שתבצר את הזכות לחופש המידע וחופש העיתונות, אך גם תגדיר את גבולות השיח ותעדכן את החוק להגנת הפרטיות כדי להגן על זכויות האזרחים בעידן הביג דאטה והרשתות החברתיות.

המשק הכלכלי בישראל הוא משק חזק ויציב ברמת נתוני המאקרו שלו. ואולם ישראל עדיין נמצאת בפיגור ניכר בהשוואה למדינות המתקדמות במונחי תוצר לנופש, וסובלת מפריון נמוך ומשיעורי עוני גבוהים מאוד יחסית למדינות ה-DCEO. מצב זה משפיע ישירות על מצבו של האזרח: פריון נמוך מוביל לשכר נמוך וליוקר מחיה. אנשים צעירים ועובדים אינם רואים עתיד שבו יוכלו להתפרנס בכבוד, לקנות דירה ולחסוך לעת זקנה.

הדבר נובע בעיקר מהיעדר תכנון ארוך טווח ומפעולות שנעשות על בסיס אינטרסים פוליטיים קצרי מועד תוך התעלמות ממעמד הביניים בישראל ומהאוכלוסיות המוחלשות. ההנהגה של מדינת ישראל אינה מציגה חזון ואינה עוסקת בבעיות השורש של המשק והחברה. כיום סובלת המדינה מפיגור היסטורי ומתגבר בכל הקשור לתשתיות ציבוריות, בעיקר בתחום התחבורה, סובלת מרמת הון אנושי נמוכה בעיקר בעשירונים התחתונים, מרמת השקעות נמוכה ביותר במגזר העסקי (מחוץ לתעשיית ההיי-טק) ומבירוקרטיה רבה.

גם יסודות העוצמה של ישראל נמצאים בסכנה. בעשור האחרון חלה בישראל נסיגה יחסית לעולם בתחומי המדע והטכנולוגיה. תשתיות חיוניות להמשך הצמיחה – השקעה במערכת ההשכלה הגבוהה, פיתוח תחבורה ציבורית, השקעה בהון האנושי ותקציבי השירותים הציבוריים – הוזנחו ונפגעו. פוטנציאל הצמיחה בישראל אינו מנוצל בשל פריון נמוך ובירוקרטיה שוחקת. אין שום היערכות להשפעתן של תופעות עולמיות המשחרות גם לפתחנו, כדוגמת מיכון עולם העבודה או הזדקנות האוכלוסייה.

כחול-לבן מאמינה בצמיחה כלכלית מתמשכת תוך שימור היציבות הכלכלית וחוסנה הפיננסי של ישראל. אנו מאמינים בחזון כלכלי הממוקד בצמיחה ובשיפור הפריון לצד צמצום העוני ויצירת הזדמנויות אמיתיות לכל אזרחי המדינה. נשאף למנף את ההצלחה המרשימה של ישראל בתחום ההיי-טק ואת החדשנות והיצירתיות פורצי הדרך כדי לשפר את התחרותיות ואת הפריון בתעשייה המסורתית ובמגזרי המסחר והשירותים. נקדם רפורמות מאוזנות בתהליכי הייבוא והייצוא. נקדם כלכלה הוגנת, תחרות וריסון של כשלי שוק ושל מונופולים. רק כך נוכל להבטיח צמיחה בת-קיימא ולבצר את מעמדה של ישראל כמדינה מפותחת. בה בעת על המדינה לפעול לצמצום פערים כלכליים וחברתיים, להקטנת האי-שוויון בין מגזרים ואוכלוסיות, לצמצום הריכוזיות במשק ולקירוב הפריפריה הגאוגרפית והחברתית למרכז הפעילות והעשייה. אין בין שני אפיקי פעולה אלה סתירה, אלא להפך: משק שבו כל המגזרים משתתפים בפעילות כלכלית מתקדמת ונהנים מפירותיה הוא משק צומח, וחברה מלוכדת ושוויונית היא תנאי הכרחי לקיומו.

יוקר המחיה מעיב על מצבם הכלכלי של בני מעמד הביניים, של הזוגות הצעירים ושל השכבות המוחלשות. אנו נטפל בשורשי הבעיה, ובראשם הפריון הנמוך, העדר התחרותיות במשק, חסמים ביורוקרטיים והעדפה של קבוצות לחץ. בפרקים העוסקים בתעסוקה, בדיוור, בתחבורה ובעסקים קטנים ובינוניים יפורטו צעדים מעשיים וקונקרטיים שננקוט כדי לפתור בעיה זו.

נקדם תוכנית לאומית להשקעה בתשתיות הציבוריות – ניישם תוכנית להכפלת קצב ההשקעות בתשתיות כאחוז התל"ג כדי להתגבר בתוך 20-15 שנה על הפיגור העצום בתחום התשתיות הציבוריות. הגדלת ההשקעה, שנתמכת בהמלצות ארגונים בין-לאומיים ובנק ישראל, תמומן באמצעות השיפור בצמיחה ושיתוף עם המגזר הפרטי במודלים של PPP ו-BOT. מרבית ההשקעות יוקצו לתשתיות התחבורה, כמפורט בפרק התחבורה במצע.

נעודד צמיחה על ידי העצמת החדשנות ופיזור במדינה כולה – המפתח לצמיחת הכלכלה והמשק בטווח הארוך הוא המדע והטכנולוגיה. נפעל להגדלה ניכרת של תקציבי המו"פ ושל תקציבי הרשות לחדשנות המוקצים לתמיכה בחברות הזנק ובפרויקטים בעלי חשיבות לאומית. נפעל בשיתוף האקדמיה כדי לוודא שישראל תעמוד בחזית המו"פ והמסחר של טכנולוגיות מתקדמות כגון ננו-טכנולוגיה ומחשוב קוונטי.

ואולם החדשנות אינה יכולה להיות מוגבלת למתחמי ההיי-טק במרכז המדינה, המעסיקים פחות מ-10% מכוח העבודה. יש לכך גם השלכות חברתיות בהיבט האי-שוויון הכלכלי-חברתי בישראל, הנובע בין השאר מהפער בין תעשיית ההיי-טק ליתר ענפי המשק. עלינו לשלב חדשנות בכל המגזרים – התעשייה המסורתית, עולם הפיננסים והשירותים והמגזר הציבורי. נוסף על כך יש לפזר את מרכזי החדשנות ברחבי ישראל כולה, כמפורט בפרק הפריפריה.

נעודד צמיחה על ידי העצמת החדשנות ופיזור במדינה כולה – המפתח לצמיחת הכלכלה והמשק בטווח הארוך הוא המדע והטכנולוגיה. נפעל להגדלה ניכרת של תקציבי המו"פ ושל תקציבי הרשות לחדשנות המוקצים לתמיכה בחברות הזנק ובפרויקטים בעלי חשיבות לאומית. נפעל בשיתוף האקדמיה כדי לוודא שישראל תעמוד בחזית המו"פ והמסחר של טכנולוגיות מתקדמות כגון ננו-טכנולוגיה ומחשוב קוונטי.

ואולם החדשנות אינה יכולה להיות מוגבלת למתחמי ההיי-טק במרכז המדינה, המעסיקים פחות מ-10% מכוח העבודה. יש לכך גם השלכות חברתיות בהיבט האי-שוויון הכלכלי-חברתי בישראל, הנובע בין השאר מהפער בין תעשיית ההיי-טק ליתר ענפי המשק. עלינו לשלב חדשנות בכל המגזרים – התעשייה המסורתית, עולם הפיננסים והשירותים והמגזר הציבורי. נוסף על כך יש לפזר את מרכזי החדשנות ברחבי ישראל כולה, כמפורט בפרק הפריפריה.

נעודד השקעות במשק ונפעל לשיפור ניכר ברמת ההשקעות העסקיות במשק בכל המגזרים – נפעל לעידוד משקיעים מישראל ומחו"ל להעמיק ולהרחיב את השקעתם בישראל גם בתעשיית ההיי-טק, גם בתעשייה המסורתית וגם בתחום המסחר והשירותים. נעודד חברות להגביר באופן ניכר את השקעתן במכונות ובציוד. נעניק הטבות תחרותיות לחברות ענק בין-לאומיות שיתחייבו לבצע בישראל פעילות משמעותית שתייצר מקומות עבודה והזדמנויות עסקיות לשיתופי פעולה מקומיים בישראל, ושיעמדו לאורך זמן בהתחייבותן זו לספק תעסוקה.

נחזק את תעשיית ההיי-טק הישראלית – כחול-לבן רואה בחיזוק תעשיית ההיי-טק הישראלית יעד לאומי. חיזוק התעשיות המתקדמות בישראל יתרום באופן אסטרטגי לכלכלה חזקה הנשענת על חדשנות, יוביל לשילוב אוכלוסיות נוספות, ייתן הזדמנויות תעסוקה בכל רחבי המדינה, ויסייע בהנחלת הידע המתפתח בתעשיית החדשנות הישראלית בתחומי השירות הציבורי וביצירת תשתיות חכמות.

חיזוק מן היסוד של תעשייה זו צריך להתחיל במערכת החינוך. נפעל להגדרת לימודי מחשבים כלימודי יסוד ונוודא שמערכת החינוך מאפשרת סביבת למידה ממוחשבת בכל המדינה. נגדיל את השקעת הממשלה בהשכלה הגבוהה בתחום הטכנולוגיה ונשקיע בפרויקט "החזרת המוחות".

עלינו להגדיל ככל הניתן את אחוז המועסקים בהיי-טק, העומד היום על 8.3% בלבד. יש להכפיל כל 5 שנים את מספר בוגרי האוניברסיטאות במקצועות ההיי-טק, והללו יחד עם בוגרי היחידות הצבאיות הרלבנטיות יעלו במידה רבה את שיעור המועסקים בהיי-טק.

נכניס מגזרים נוספים למעגל התעסוקה בכלל ולמעגל העבודה בהיי-טק בפרט, ובראשם האוכלוסייה החרדית והאוכלוסייה הערבית, ונקדם חקיקה לשמירה על תקציב קבוע לטובת הרשות לחדשנות, שיעמוד על 0.8% מהוצאות המדינה, כמקובל במדינות ה-OECD.

נחדש את התעשייה המסורתית – התעשייה המסורתית היא מעסיק גדול (כ-12% מהמועסקים במשק) וחלק חשוב בתוצר הלאומי. גם היא צריכה לעבור התחדשות כדי שנוכל לנצל את היתרון היחסי של ישראל ביזמות ובחדשנות. נחזיר את החינוך הטכנולוגי המקצועי למשרד החינוך: נחזק את החינוך הטכנולוגי בתיכונים ונאפשר מסלולי הכשרה מקצועיים למצטיינים; נדאג שבתי ספר עיוניים וטכנולוגיים "יאומצו" על ידי האוניברסיטאות אשר יסייעו בהוראה עיונית ומדעית ובחשיפה למדע ולטכנולוגיה; נייצר סינרגיה בין תוכניות הלימודים במדעים וטכנולוגיה לבין התעשייה; ונתניע מסלול לימודים טכנולוגי-מקצועי של כיתות י"ג, שנועד לקלוט בגיל הגיוס את מי שאינו משרת בצה"ל. נוסף על כך נעודד מפעלים להשתמש בטכנולוגיות מתקדמות על ידי מתן תמריצים וסיוע ממשלתי. ניתן הלוואות וקווי אשראי זולים במימון המדינה למיכון חדש. נהפוך אזורים גאוגרפיים בפריפריה למרכזים לאומיים של תעשייה מתקדמת, כדוגמת מרכז לאומי לרובוטיקה בגליל המרכזי והמערבי.

נחדש את פעילות הסקטור הציבורי והממשלה באמצעות רפורמה של דיגיטציה וחדשנות בממשלה ובשירותים חברתיים – נהפוך את הממשלה ליעילה יותר, חדשנית ובעלת יכולת לספק לאזרחים שירותים ברמה הגבוהה ביותר. נעביר את פרויקט "ישראל דיגיטלית" למשרד המדען הראשי, נוודא כי הוא מתוקצב כראוי ונגייס אליו אנשים מובילים מתעשיית ההיי-טק. כל משרד ממשלתי יחויב לפתח תוכנית עבודה המביאה לידי ביטוי היבטים חדשניים ולהקצות במסגרתה תקציב ייעודי למו"פ.

נשים בראש סדר העדיפויות את הגברת התחרותיות ואת המלחמה בגורמים ליוקר המחיה – נשלים את חוק הריכוזיות ונפעל להגברת התחרות בשוק המזון, כמפורט בפרק החקלאות. העצמת שירותי הממשלה בתחומים חיוניים, ובראשם הבריאות והחינוך, תותיר בידי האזרח הכנסה פנויה נוספת.

נמנה "נציב יוקר מחיה" – הנציב יקבל סט כלים שיאפשר לו לטפל בכשלי שוק, ובראשם הוזלת מוצרי צריכה ומזון וקידום פתרונות לבעיית יוקר הדיוור. בתחום זה יתמקד הנציב בתכנון ארוך טווח משולב עם פתרונות תשתית לתחבורה ולתעסוקה בראי הצמיחה הדמוגרפית הצפויה בישראל. נבחן את היכולת לעדכן את חוק עידוד השקעות הון כך שיתמרץ מפעלים שיפעלו להוזלת מוצרי צריכה בשווקים ריכוזיים.

שיעור האבטלה בישראל נמוך, אבל חלק גדול מהמועסקים עובדים תמורת שכר נמוך או במשרות חלקיות שאין בהן כדי לפרנס אותם ואת משפחותיהם. יתרה מזאת, שוק התעסוקה בישראל יצטרך להתמודד בעשור הקרוב עם השלכותיהן מרחיקות הלכת של תופעות עולמיות, ובראשן הזדקנות האוכלוסייה ומיכון עולם העבודה. תופעה נוספת, ייחודית יותר לישראל שיש לה השלכות מהותיות לא פחות, היא העובדה שישנם בישראל מגזרים ששיעור התעסוקה בהם קטן במידה רבה משיעורם באוכלוסייה, בעיקר גברים חרדים ונשים ערביות.

שמור על זכויות העובדות והעובדים – משק כלכלי וחברה מוסרית מושתתים על הגנה על זכויותיהם של כל עובדת ועובד. נדאג לאכיפה מוגברת של חוקי העבודה ולתנאי עבודה נאותים ובטוחים לכל העובדים בישראל.

נקדם את מעמד הנשים בשוק העבודה – כ-48% מהעובדים בישראל הן נשים, מעט פחות משיעורן באוכלוסייה. ואולם מעמדן רחוק מלהיות שווה: שיעור פער השכר בין גברים לנשים מגיע ליותר מ-30%. אף ששיעורן של הנשים הלומדות לתארים מתקדמים גבוה מזה של גברים, רק 43% ממחזיקי משרות הניהול בדרגי הביניים ורק 4.5% מהמנכ"לים בישראל הן נשים. נעודד קידום נשים בשוק העבודה בעזרת שילובן בתפקידים בכירים בשירות הציבורי ובמוקדי קבלת החלטות.

נשנה את גיל הפרישה ונגמיש את מודל התעסוקה – ישראל היא אחת המדינות היחידות ממדינות ה-OECD שיש בה פער בין גיל הפרישה לנשים לגיל הפרישה לגברים. העלאת גיל הפרישה לנשים מתבקשת מכמה בחינות. נבחן העלאה הדרגתית של גיל הפרישה לנשים ל-64 על ידי העלאת גיל הפרישה בשלושה חודשים בכל שנה במשך 8 שנים. זאת תוך התחשבות בנשים במגזרים חלשים בחברה ובאופן שיאפשר לנשים במקצועות שוחקים פרישה מוקדמת.

לצד העלאת גיל הפרישה נפעל להקמת מערכת של כלים משלימים שמטרתם למנוע פגיעה בנשים שאינן עובדות, בנשים העובדות באופן חלקי ובנשים במקצועות שוחקים. במסגרת זו יופחת סף השכר ההתחלתי לקבלת מענק העבודה (מס הכנסה שלילי) עבור נשים בנות 62-64; תוגדל קצבת הבטחת הכנסה לזכאיות; תינתן אפשרות לפרישה מוקדמת לנשים העובדות במקצועות הכרוכים בשחיקה פיזית או מנטלית ניכרת; וינתן לנשים ולגברים שטרם הגיעו לגיל פרישה תמריץ להשתלב בשוק העבודה.

נשלב נשים ערביות בשוק העבודה – כחול-לבן תפעל לשילובן של נשים ערביות בשוק העבודה על ידי הפעלת תוכניות להכשרה תעסוקתית במגזר הערבי. נחזק את התוכנית להשמת אקדמאים מהמגזר הערבי שנועדה לאתר, ללוות ולהכשיר סטודנטים ואקדמאים בעלי השכלה טכנולוגית מהחברה הערבית ולשלבם בתעשייה עתירת הידע. נעודד יוזמות וסיוע לעסקים קטנים ובינוניים במגזר הערבי באמצעות מרכזי הסיוע לעסקים קטנים ובינוניים, ונגדיל את היקף פעילותה של קרן ההלוואות לנשים מהמגזר הערבי, הפועלת בכפוף לרשות לפיתוח כלכלי של המגזר הערבי. שיפור התחבורה ומערך מעונות היום ביישובים הערביים יסייע אף הוא לנשים ערביות רבות יותר לצאת לעבוד.

נשלב גברים חרדים בשוק העבודה – המגזר החרדי הוא חלק מהחברה הישראלית. ממשלת כחול-לבן תושיט יד לאוכלוסיית החרדים, כדי להנגיש לאוכלוסייה זו, ללא כפייה, את האמצעים לשינוי הנדרשים לה לשם הגברת שילובה בשוק העבודה בישראל. שיעור התעסוקה של גברים חרדים נמצא בנסיגה משנת 2015, אז עלתה לשלטון הממשלה הקודמת וביטלה את חוק השוויון בנטל וחוק לימודי הליבה. התנאי הבסיסי להשתלבות בשוק העבודה הוא רכישת ידע בסיסי במערכת החינוך. חוק לימודי הליבה שנחוקק יתמרץ לימודי אנגלית ומתמטיקה לכל תלמיד בישראל. יועמקו ויורחבו תוכניות להענקת ידע כזה לבוגרים של מערכת החינוך החרדית, הן באמצעות שנת המשימה למשרתים בצבא והן במסגרות אחרות, כולל שיתוף פעולה עם מיזמים במגזר השלישי.

נעודד יזמות, הכשרה מקצועית והכוונה תעסוקתית לבני 45 ומעלה – מנתוני משרד התעסוקה עולה כי יכולת ההשמה הולכת ופוחתת עם הגיל, ומחריפה אחרי גיל 45. בולטת במיוחד קטגוריית הגיל 45-64, שבה יש מספר גדול של דורשי עבודה ושיעור נמוך במיוחד של השמות לתעסוקה. פער זה הולך ומעמיק ככל שעולם העבודה מתקדם יותר מבחינה טכנולוגית, כיוון שלמבוגרים רבים קשה יותר להשתלב בו.

נקים מסלול מיוחד לשכבת גיל זו ב"מעוף לעסקים" במשרד הכלכלה והתעשייה, שבמסגרתו יסופק ליווי להקמת עסקים חדשים ויוענקו להם הלוואות נוחות דרך קרן בערבות המדינה. נפעל להקמת מתחמי עבודה משותפים ליזמים ולבעלי עסקים, שימשו כחממות עסקיות ליזמים בני 45 ומעלה. כן יחוזקו מרכזים להכשרה מקצועית ולהכוונה תעסוקתית לבני 45 ומעלה, כדי להקל על אלה שנפלטו ממעגל העבודה או שהמקצוע שבו עסקו עבר אוטומציה, למצוא כיוון תעסוקתי חדש.

הנכס העיקרי של ישראל הוא ההון האנושי שלה. על כן עלינו לטפח כל אדם ולאפשר לכל צעיר וצעירה לממש את הפוטנציאל הגלום בהם באופן מיטבי. ברוח המסורת היהודית והדמוקרטית עלינו להציב את הנחלת הערכים ואת רכישת הדעת בראש סדר העדיפויות הלאומי והאישי. עלינו להקנות לכל תלמיד ותלמידה השכלה רחבה ויכולת למידה מתמשכת.

מערכת חינוך איכותית הפתוחה בפני כולם היא צורך קיומי למדינת ישראל והכלי העיקרי להגשמת יעדיה, כפי שהם מפורטים במגילת העצמאות: חברת מופת שוויונית, מובילה בהישגיה התרבותיים, המדעיים והכלכליים. מערכת חינוך ראויה היא גם המכשיר העיקרי לצמצום הפערים החברתיים, שיוזיל לכך שכל אזרח יזכה בהזדמנות אמיתית להגשמה עצמית, כלכלית ותרבותית. על כן נפעל לכך שבהדרגה מערכת החינוך בישראל תהא מערכת חינוך חנים הלכה למעשה החל מהחינוך לגיל הרך ועד לסיום תואר ראשון.

כחול-לבן מתחייבת להוביל את המדינה למערכת חינוך מן המתקדמות בעולם. הערכים שיעמדו במרכז הם מצוינות ושוויון. כדי להגשים את החזון נקדם יעדים אסטרטגיים, שהם המפתח לשיפור המערכת עד למצוינות עולמית:

נעמיד בראש סדר העדיפויות את שוויון ההזדמנויות במערכת החינוך – כדי לנבא היום את הצלחתו הצפויה של ילד בישראל, די לדעת את המיקוד של מקום מגוריו. זהו מצב זה בלתי נסבל ערכית, חברתית ולאומית. נפעל להגדלה ולדיפרנציאציה של ההוצאה הציבורית על חינוך, ונשקיע בשיפור התשתיות הפיזיות וההון האנושי בפריפריה הגאוגרפית והחברתית.

נצמיד את מערכת החינוך אל המאה ה-21 – אנו חיים בעידן של שינויים אדירים. המערכת הטכנולוגית והגלובליזציה משנות מן היסוד את שוק העבודה: עד שנת 2030 צפויים להשתנות או להיעלם כ-50% מהמקצועות במשק. בד בבד התנועה המהירה של מידע והרשתות החברתיות מקשות על קיומה של חברה אחת בעלת אתוס משותף וערכים משותפים. הקיטוב מעצים, והחשיפה לשיח אלים ולתרבות של סיפוק מיידי גוברת. על מערכת החינוך להכין את התלמידים להשתלבות בשוק עבודה משתנה ובסביבה כלכלית תחרותית, בה בשעה שעליה לאפשר להם להיות שותפים ערכיים בקהילה ואזרחים טובים במדינה.

נקדם בהדרגה יום לימודים ארוך – נקדם בהדרגה הפעלה מלאה של חוק יום לימודים ארוך על פי שעות העבודה הרגילות במשק, על מנת לאפשר לשני ההורים לעבוד במשרה מלאה ולהגדיל את הכנסת המשפחה. חלק ממטרה זו יושג על ידי חיזוק החינוך הבלתי פורמלי, כולל תנועות הנוער, והכנסתו למסגרת בתי הספר כמה פעמים בשבוע בשעות הצהריים. כך נבטיח שכלל הילדים בישראל ייהנו מחינוך העשרה איכותי שמקנה כישורי חיים הכרחיים להצלחה במאה ה-21.

נשים דגש על מהפכת הגיל הרך – מחקרים רבים ומדינות רבות הגיעו למסקנה ברורה שחינוך בגיל הרך הוא התשתית האמיתית שעליה תיבנה מערכת חינוך מצוינת ושוויונית. השקעה מסיבית בחינוך לגיל הרך תחסוך בטווח הבינוני והארוך תקציבים רבים אשר מושקעים במערכת החינוך בשלבים מאוחרים יותר.

נסבסד בהקף רחב ובהדרגה מעונות יום – מגיל שנתיים במרכז, ומגיל שנה בפריפריה. נכפוף את מעונות היום והגיל הרך למשרד החינוך במקום למשרד העבודה והרווחה, ונחזק את המועצה לגיל הרך כך שתוכל להדק את הפיקוח על מעונות אלו ולהקפיד על קיומם של סטנדרטים מקצועיים ראויים.

נקים מרכזים לגיל הרך – נגדיל את ההיצע הקטן הקיים כיום בישראל של מבנים לגנים.

נשפר את מעמד המורים והמנהלים – כדי לצרף למערכת את הטובים ביותר נפעל לשיפור מעמד המורים והמנהלים. נמנף את התוכניות השונות הקיימות בישראל אשר מגייסות ומכשירות אקדמאים צעירים מבטיחים בדרך להשתלבותם כמורים במערכת החינוך. נצמצם את העיסוק בבחינות, במדידות ובטפסים ונותיר למנהל ולמורה זמן ראוי לעיסוק בפדגוגיה. בכך נבטיח שבעשר השנים הקרובות אלפי מורים חדשים ואיכותיים יצטרפו למורים המעולים שכבר נמצאים במערכת וישביחו אותה. נשים דגש על תגמולים ומענקים מיוחדים המעודדים מורים מצוינים להגיע ללמד בפריפריה.

נחזק את תנועות וארגוני הנוער – נוער מעורב וערכי, הלוקח חלק בפעילויות בקהילה, הוא המתכון לחברת מופת. המטרה היא להרחיב את הפעילות בארגוני הנוער כך שיהיו חברים בהם כ-350 אלף בני נוער פעילים בעשר השנים הקרובות. כן נפעל להעמקת הרצף החינוכי בין תנועות הנוער לבתי הספר.

נעצים את תוכנית בתי הספר של החופש הגדול – תוכנית זו מאריכה בפועל את שנת הלימודים בשלושה שבועות ומקצרת את החופש הגדול. זוהי תוכנית המאפשרת למשפחות בעלות הכנסה נמוכה מסגרת ראויה, חינוכית ואיכותית לילדיהן מגן חובה ועד כיתות ג', ויש להרחיבה עד לכיתה ה'.

נחוקק חוק שיתמרח ויחזק מוסדות חינוך אשר ילמדו לימודי ליבה ויסוד – כל מערכת חינוך חייבת להעמיד מתוכה בוגרים שיהיו להם כישורי חיים המתאימים לעולם הלימודים והעבודה בגיל בוגר. הדגש יהיה לימודי אנגלית ומתמטיקה, שהם כישורי יסוד לעבודה מתקדמת בימינו.

נקדם רפורמה בחינוך הטכנולוגי-מדעי בישראל – כדי להעניק לכלל התלמידים בישראל הזדמנות להשתלב באופן מיטבי בשוק העבודה, נקדם רפורמה בתחום החינוך הטכנולוגי-מדעי, תוך שיתוף האקדמיה והתעשייה. האחריות על בתי הספר המקצועיים והטכנולוגיים תועבר אל משרד החינוך. נפתח תוכנית מערכתית לשיפור ההישגים במדעים בפריפריה.

נחזק מסגרות מכילות ומשלבות – מתוך תפיסה ערכית אשר רואה במגוון ובחיבורים ברכה גדולה, נבקש לתמוך בבתי הספר המכילים שהוקמו לאחרונה, ובהם לומדים כשוויים ילדי חינוך מיוחד, וכן את המסגרות המשלבות תלמידים דתיים, מסורתיים וחילוניים.

נטפל באופן מערכתי באלימות במערכת החינוך – מערכת החינוך בישראל, כמו החברה הישראלית כולה, מתמודדת עם תופעות של אלימות פיזית ומילולית מתגברת. כאשר הורים שולחים את ילדיהם למוסדות חינוך עליהם לדעת בוודאות שהם מוגנים. נקדם בנמרצות ובנחישות את התוכנית הלאומית להתמודדות עמוקה, רחבה ומיידיית עם תופעת האלימות. נוודא שגם ילדים וגם אנשי חינוך יהיו בטוחים ומוגנים.

מדינה בריאה ועם בריא זקוקים למערכת בריאות בריאה. מערכת הבריאות בישראל היא אחת המובילות בעולם, ויעילותה יוצאת הדופן גורמת לכך שגם ההוצאה הלאומית על בריאות נמוכה באופן יחסי. לעומת המתרחש במדינות אחרות (ובהן ארצות הברית) יש סיבה לגאווה מוצדקת בשירות הבריאות בישראל.

ואולם בשנים האחרונות נעשו טעויות קשות. ההוצאה הציבורית על בריאות נמוכה מהמקובל במדינות המפותחות, וההוצאה הפרטית גבוהה יותר במידה רבה. בישראל יש רק 1.8 מיטות אשפוז ו-4.9 אחיות ואחים ל-1,000 נפש לעומת 3.7 מיטות ו-9 אחיות בממוצע במדינות ה-OECD. היעדר תכנון, בעיקר תכנון ארוך טווח של כוח אדם רפואי, תקצוב נמוך והפרטה זוחלת גרמו לכך שמערכת מפוארת נקלעה למשבר עמוק המתבטא בין היתר במחסור קשה באחיות ובצועותי סיעוד, במיטות אשפוז ובציוד רפואי. התורים מתארכים וחולים מופקרים. הצפיפות בבתי החולים פוגעת בכבוד האדם, יוצרת עומס בלתי נסבל ומובילה לאלימות. הבעיה חמורה במיוחד בפריפריה אשר סובלת ממחסור בכוח אדם רפואי איכותי.

הפער בין מרכז לפריפריה בנתוני תוחלת החיים, שיעור תמותת התינוקות ושירותי הרפואה הוא בלתי נסבל. החלטות ממשלה בעניין לא קוימו, ומהלכים לחיזוק שירותי הבריאות בפריפריה בוטלו.

על כן חובה לשנות כיוון במהירות ובנחרצות. בהיותה מדינה של ערבות הדדית, על ישראל להבטיח שכל תושביה ייהנו משירותי רפואה ראויים ואיכותיים. לצורך זה יש לאמץ מייד תוכנית מקיפה אשר תקומם את מערכת הבריאות הציבורית ותשדרג אותה:

נגדיל את ההשקעה בתשתיות בריאות ואת ההוצאה על שירותי הבריאות הציבורית בישראל – בחמש השנים הקרובות תעביר הממשלה סכום נוסף של 12.5 מיליארד שקלים לתקציב הבריאות והרפואה הציבורית. נוסף על כך יופעל עדכון אוטומטי של תקציב מערכת הבריאות בהתאם למדדים רלוונטיים, ובעיקר התאמה מלאה לשינוי הדמוגרפי של האוכלוסייה בישראל. כן יתווספו מיטות אשפוז עד שנגיע לשיעור המקובל במדינות ה-OECD.

נפעיל תוכנית חירום להפחתת העומס בבתי החולים – נגדיל את זמינותן של מרפאות החירום בקהילה (24 שעות ביממה), כדי להפחית את מספר החולים המגיעים לחדרי המיון. ניצור פתרון בקהילה לחולים מונשמים ולמטופלים בשיקום, שיאפשר שחרור מוקדם יותר ממחלקות האשפוז. נעודד שירותי רפואה בקהילה, רפואה און-ליין, רפואה משפחתית ורפואה מונעת. נתגמל רופאים כדי שיישארו בבתי החולים יום מלא ולא ייאלצו להשלים הכנסה במרפאות פרטיות. נוסף על כך, נפעל ליישום מסקנות "ועדת אור" ליעול התהליכים בחדרי המיון והמלר"דים (מרכזים לרפואה דחופה) ולקיצור זמני ההמתנה בהם – בשקיפות מלאה לציבור.

נחוקק חוק ביטוח סיעודי ממלכתי – החוק יקנה זכאות לטיפול ולהשגחה סיעודית לתקופה של חמש שנים לכל אזרח ישראלי.

נעלה באופן ניכר את מספר הרופאים ועובדי הרפואה – נשיק יוזמה להכשרת רופאים אשר תכלול הקמה של בתי ספר חדשים לרפואה והכפלה של מספר תלמידי הרפואה בישראל. נשלים את חקיקת חוק האחיות ונעלה את שכרן. כן נגדיל במידה רבה את מספר התקנים למתמחים בבתי החולים ובמרפאות בקהילה.

נתאים את סל התרופות לצרכיה של אוכלוסייה גדלה ולהזדמנויות שמעניקות תרופות וטכנולוגיות רפואיות חדשות – אנו תומכים בקביעה שלפיה התוספת הטכנולוגית השנתית לשירותים הניתנים במסגרת חוק ביטוח בריאות ממלכתי לא תרד מ-0.8% בשנה.

נקים בית חולים חדש בדרום ובית חולים חדש בצפון ונרחיב בתי חולים קיימים – ניזום תוכנית ארצית להשבחת שירותי הרפואה בפריפריה אשר תכלול הענקת תמריצים למומחים ולמתמחים באזורים רחוקים מהמרכז והגדלה של מספר התקנים לרופאים ולאחיות באזורים אלה.

נתגבר את המרכזים לרפואה דחופה ואת חדרי המיון הקדמיים בפריפריה ונשאף לפתח את שירותי רפואה הניתנים בעיר אילת (הסובלת במיוחד בשל מיקומה הייחודי).

נחזיר את המענקים למתמחים שיבחרו לעבוד בפריפריה ולעסוק במקצועות במצוקה.

נקים רשות מרכזים רפואיים ממשלתיים – רשות זו תעביר את הפיקוח על בתי החולים לרשות עצמאית חדשה ותאפשר למשרד הבריאות להתמקד בתפקידו כרגולטור.

נפעיל תוכניות לרפואה מונעת בפריסה ארצית החל מגני הילדים ובתי הספר ועד לצה"ל ולאוניברסיטאות. נאיץ ונרחיב את סימון מוצרי המזון שאינם בריאים, ונמנע כניסת מזון עתיר שומן, סוכר ומלח למוסדות החינוך, למשרדי הממשלה ולגופים ציבוריים ונתמכים.

ננהיג רפורמה באשפוז הפסיכיאטרי – להשלמת הרפורמה בבריאות הנפש, נדאג לרפורמה באשפוז הפסיכיאטרי, ונחדש את תקצוב התוכנית הלאומית למניעת אובדנות.

נסדיר את תחום הרפואה המשלימה – תחום שהוא היום פרוץ וחסר קריטריונים.

נעצב את מערכת הבריאות כך שתהיה למנוע צמיחה לאומי המעודד חדשנות, פיתוח ומחקר במשק הישראלי כולו – נתאים את הרפואה בישראל למאה ה-21, נגדיל את ההשקעה במו"פ ונעודד את תעשיית הביומד.

הצפיפות בכבישי ישראל היא מהגבוהות ביותר במדינות ה-OECD. זהו איננו מצב מקרי, אלא תוצאה של מחדל רב-שנים: היעדר תכנון והיעדר משאבים. פער ההשקעות בתשתיות התחבורה בישראל עומד על מעל ל-500 מיליארד ש"ח. ישראל היא מדינה קטנה ובהיעדר מדיניות תחבורה יצריתית ותכנון לאומי ראוי לא ניתן עד היום מענה כולל לאתגר התחבורה הייחודי שלה.

לעומס בכבישים השפעות מרחיקות לכת על הכלכלה ועל החברה – אובדן זמן עצום, ריבוי תאונות דרכים וזיהום אוויר. היעדר תחבורה ראויה מגדיל גם את הפער בין מרכז לפריפריה, את הדרתן של אוכלוסיות משוק העבודה ואת האי-שוויון הכללי במשק.

הדרך להתמודד עם הפקקים היא בראש ובראשונה השקעה במערכות תחבורה ציבורית ומעבר של נהגים למערכת הסעת המונים יעילה, מהירה ומסונכרנת. בעידן של התפתחויות טכנולוגיות אפשר ואף רצוי לגבש תוכנית לאומית רחבת היקף לצמצום ניכר של הפקקים בתוך כמה שנים.

שינויים מבניים ובנייה של תשתית תחבורה ציבורית מודרנית דורשים שנים, אך מאות אלפי הנהגים שעומדים בפקקים שעות רבות בשבוע צריכים גם פתרונות מיידיים. לכן תוכנית התחבורה של כחול-לבן כוללת התייחסות לשלושה טווחי זמן:

בטוח המייד נעשה מאמץ לצמצם את התנועה בשעות השיא ונקדם את הליכי החקיקה והתכנון הנחוצים לשם מציאת פתרונות ארוכי טווח:

נקים קבינט תחבורה – כפי שקבינט הדיור היה צעד הכרחי לקידום פתרונות הדיור, כך קבינט תחבורה הוא הכרחי. נכנס סביב שולחן אחד את כל משרדי הממשלה הרלוונטיים, ובהם משרד התחבורה, משרד האוצר, המשרד לביטחון פנים, רשות המיסים, רשות שוק ההון, משרד שלטון מקומי ומשרד האנרגיה. קבינט זה יקדם במהירות, בנחישות וביעילות את הליכי התכנון הנחוצים ויפתח פתרונות יצרתיים לבעיית הפקקים. יוקמו רשויות תחבורה מטרופוליניות בארבע המטרופולינים במדינה, כדי שיתאפשר תכנון תחבורתי אזורי משותף.

נעודד תחבורה שיתופית – הטכנולוגיה, אשר לישראל יתרון יחסי בה, מאפשרת כיום שימוש בתחבורה שיתופית – אמצעי יעיל נוסף להורדת מספר כלי הרכב הנוסעים בזמן נתון בכבישי הארץ. מהלכים לעידוד תחבורה שיתופית ייעשו תוך התחשבות בהשפעה שעשויה להיות להם על נהגי המוניות. נעודד נסיעות משותפות למקומות העבודה בשעות העומס ונסבסד גם את התחבורה השיתופית בפריפריה, שבה התחבורה הציבורית פחות תדירה וזמינה.

נקדם ויסות של שעות הכניסה למטרופולין ת"א – נתמרץ חברות לאפשר לעובדיהן לעבוד יום בשבוע מהבית ולהנהיג שעות עבודה גמישות. נרחיב את ההפעלה של שיטת "נעים לירוק" לתמרץ נהגים להקל בוויסות שעות הכניסה לעיר, ונבחן שינוי במדיניות המס – הענקת פטור ממס תשלומי עובדים לתחבורה הציבורית כנגד מיסוי הטבת חניה.

נילחם בתאונות הדרכים – נפעל לשיפור תשתיות הכבישים, בעיקר "כבישים אדומים", להוספת מדרכות וגשרים להולכי הרגל ולהגברת האכיפה המשטרתית. כן ניישם תוכניות חינוך חדשות ומעמיקות שיחנכו לזהירות בדרכים מגיל צעיר.

בטוח הזמן הבינוני נקדם פתרונות המבוססים על מערכי התחבורה הציבורית:

נשיק תוכנית לאומית שתביא תחבורה ציבורית איכותית, זמינה ונגישה לכל מקום בישראל – ייסללו נתיבים נוספים לתחבורה ציבורית ויופעלו קווי "הזנק" לאזורי תעסוקה מרכזיים. מדי שנה ייסללו 50 ק"מ נוספים של נתיבי תחבורה ציבורית, ותושלם התוכנית המטרופולינית לפריסת נתיבי תחבורה ציבוריים בגוש דן. יתווספו סמכויות אכיפה בנתיבים הציבוריים לפקחי הרשויות המקומיות ויוצבו מצלמות אכיפה. קווי ה"הזנק" יגיעו, בין השאר, לאזורי תעסוקה שיש בהם תנועה רבה בשעות הבוקר ואחר הצהריים.

נתגבר במידה רבה את קווי התחבורה הציבורית בפריפריה – נדאג להרחבת התחבורה הציבורית בפריפריה ובעיקר ביישובי המגזר הערבי, כך שאף יישוב לא יוותר מנותק מתחבורה ציבורית יעילה. נוסף על כך יושקו קווים ישירים ומהירים מהפריפריה למרכזי התעסוקה ולמרכזי המטרופולינים. יורחבו קווי הלילה אשר יאפשרו נגישות למקומות בילוי מחצות ועד השעה 4:00 בבוקר ויובילו לצמצום תופעת הנהיגה תחת השפעת אלכוהול.

נחזק את מערך הרכבות ונעודד שיתוף פעולה בין המגזר הפרטי למגזר הציבורי כדי לחדש ולשדרג את תשתיות התחבורה בישראל – ייסלל קו רכבות עוקף באר-שבע אשר ייתן מענה לערי הנגב ולעיר הבה"דים. נפעיל מערך הסעות גדול מתחנות הרכבת בפריפריה שישפר מאוד את היעילות ואת הזמינות של תחנות הרכבת. בטווח הארוך ייושמו פתרונות שנועדו לחולל שינוי מבני עמוק בתשתיות התחבורה בישראל:

נקדם מאמץ לאומי להקמת רשת מטרו מודרנית במרכזי הערים הצפופות בישראל.

נהפוך את ישראל למדינה מובילה בתחום התחבורה החדשה – ננצל את טכנולוגיות העילית המתפתחות בארץ כדי שמערכת התחבורה העתידית תהיה מבוססת על החלפתן של המכוניות הנוכחיות במכוניות אוטונומיות נקיות ושקטות, אשר יקלו מאוד על בעיית הצפיפות והעומס. נוסף על כך נציע תמריצים כספיים לרשויות שיאמצו פתרונות של תחבורה חכמה, ונתגמל על נסיעה שיתופית.

כחול-לבן תוביל תהליך פרלמנטרי וציבורי מקיף, שמטרתו להסדיר את מפעל החוקה של מדינת ישראל על בסיס מגילת העצמאות הקובעת כי ישראל היא מדינה יהודית ודמוקרטית המקיימת שוויון זכויות לכלל אזרחיה. תהליך זה יבוצע באמצעות השלמת מפעל חוקי היסוד, ובראשם חוק יסוד: החקיקה, שיסדיר את מעמדם הנורמטיבי העליון של חוקי היסוד ואת מערכת היחסים בין הרשות המחוקקת לרשות השופטת. נמנע פגיעה במעמד בית המשפט העליון ומערכת אכיפת החוק.

נעגן בחוק יסוד את עקרון השוויון בזכויות הפרט בישראל – חוק הלאום עיגן את היותה של מדינת ישראל מדינת הלאום של העם היהודי, שבה הוא מממש באופן ייחודי את זכותו להגדרה עצמית לאומית. אולם, עקרון השוויון בזכויות הפרט נעדר ממנו, ועל כן נחוקק אותו בחקיקת יסוד, ברוח מגילת העצמאות.

נחוקק את חוק יסוד: שירות הציבור – בחוק זה יוגדרו כללי המנהל הציבורי המחייבים כל עובד ציבור לשים לנגד עיניו, בכל החלטה ועניין, את הנאמנות לציבור.

נקטין את העומס על מערכת המשפט והשופטים – מערכת המשפט הישראלית מתמודדת זה שנים עם עומס בלתי סביר הבא לידי ביטוי במספר תיקים גדול לכל שופט, בהתמשכות הליכים משפטיים, בשחיקת הליכי הערעור ובהוצאות כספיות גבוהות לצדדים הנוגעים בהליך. נקדם תוכנית מערכתית לטיפול בנושא, ואלה עיקריה:

הגדלת מספר השופטים והקמת בית משפט לערעורים, שיכהן כערכאה רביעית בין בית המשפט המחוזי לבית המשפט העליון, וידון בנושאים אזרחיים ופליליים. הקמת ערכאה רביעית תווסת את עומס התיקים המגיעים לבית המשפט העליון ותאפשר להעביר לבית המשפט העליון רק מקרים מורכבים ומהותיים, שחשוב שבית המשפט העליון יידרש להם.

קידום מנגנונים חלופיים שיסייעו בהכרעה בהליכים משפטיים כדוגמת הליכי גישור או בוררות, או הסתייעות במינוי מומחה מטעם בית המשפט שייתן חוות דעת ניטרלית לצדדים בעניין שאליו הגיעו לדון.

מדינת ישראל היא מדינה יהודית ודמוקרטית. עם קום המדינה נקבע ה"סטטוס קוו" כפשרה הכרחית שתאפשר קיום משותף של בני קהילות שונות וחלוקות, במסגרת גיבוש כללים ביחסים שבין דת למדינה. עם הזמן נשחקו ההסדרים בתחום זה; הסטטוס קוו הפך עדות לקיפאון, וכיום הוא לעיתים אף פוגע בחירויות הפרט של חלק מאזרחי ישראל ומזיק למעמדה של היהדות במדינה.

כחול-לבן תשמור על זהותה היהודית של המדינה לצד מימוש זכותם של כל אדם וכל קהילה לעצב את אורחות חייהם מתוך חירות וסובלנות. דאגה כנה לדמותה היהודית-דמוקרטית של מדינת ישראל מחייבת דיון ציבורי בסוגיות הנוגעות ליחסי דת ומדינה; עלינו לפתוח את הסטטוס קוו לשיח ודיון ציבורי משותף, מתוך שותפות ולא מתוך עימות.

נפעל לשיקום וחיזוק הקשרים עם יהדות התפוצות ועם אזרחי ישראל החיים בתפוצות. על מדינת ישראל לגלות רגישות למצבן ולמעמדן של קהילות יהודיות בתפוצות, ובמקרים שבהם החלטות ממשלת ישראל משפיעות עליהן ישירות, גם להתחשב ברגשותיהן, זאת מתוך סולידריות לגורלנו היהודי המשותף.

נפעל לשינויים ולייעול במוסדות ציבור העוסקים בענייני דת ומדינה:

נדאג להסדרת מערך הכשרות – נקדם רפורמות נרחבות במערך הכשרות כדי להופכו לשקוף, נגיש, פתוח ומתקדם יותר.

נקדם ייצוג הולם לנשים – נדאג לייצוג הולך של נשים בכל מוסדות המדינה, כולל מוסדות הדת והרבנות. נבטיח שכל יהודי יוכל ללמוד יהדות במסגרת המתאימה לאורח חייו ולהשקפתו הדתית ונפעל לתקצובם של לימודים מסוג זה באופן הוגן.

נדאג ליישום תקנות לימוד תורה לנשים – נדאג לכך שגם נשים תוכלנה ללמוד תורה ותהיינה זכאיות להקצבה ולמלגות לפי קריטריונים המותאמים לצורכיהן.

נפעל להסדרת סדרי התפילה ברחבת הכותל – כחול-לבן תפעל לאימוץ מתווה הכותל, ותקדם הרחבת רחבה שלישית שתתאים לכלל הציבור הישראלי והיהודי על כל גווניו.

נפעל לפתיחת בתי קברות אזרחיים נוספים כדי לתת מענה לצורך בקבורה חלופית.

נפעל לכינונה של מערכת גיור הוגנת, מאירת פנים ורלוונטית, תוך הקפדה על כללי ההלכה

נפעל להקמת בתי דין מקומיים לגיור ולפתיחת אזורי הגיור. כדי להנגיש את תהליכי הגיור לכל אזרח החפץ בהם, תפעל כחול-לבן כדי לאפשר לרבני ערים להקים בתי דין לגיור, וכן תפעל לפתיחת אזורי הרישום לגיור באופן שיאפשר לכל מתגייר לבחור את בית הדין שבפניו הוא מבקש להתגייר.

כחול-לבן תפעל להקלת הליכי בירור היהדות של עולים מברית המועצות לשעבר ומאתיופיה בבואם להתחתן במסגרת הרבנות הראשית, באמצעות הסרת חסמים הקשורים בהוכחת יהדותם.

כדי לצמצם את הקרע בין הרבנות בישראל לרבנות בתפוצות יפורסמו הנחיות גלויות והוגנות המאפשרות לבני זוג, לרבנים ולקהילות בתפוצות לכלל את צעדיהם בהתאם למדיניות הרבנות הראשית בישראל.

נדאג לעיגונה של השבת במרחב הציבורי תוך מתן חופש בחירה אזרחי ראוי

נעצב את השבת במרחב הציבורי על בסיס אמנת גביזון-מידן – כחול-לבן מאמינה כי יש לשמור על ייחודה של השבת כיום המנוחה הממלכתי במדינת ישראל ולצד זאת לאפשר פעילות אשר יש בה כדי לענות על צרכיהם של כלל אזרחי ישראל.

נאפשר לרשויות מקומיות החפצות בכך להפעיל תחבורה בשבת – זאת לפי הצרכים ובהתאם לצירי התנועה, לתדירות התחבורה ולנסיבות. תישקל הפעלת תחבורה ציבורית בשבת בידי זכיינים מיוחדים ובאמצעות כלי רכב קטנים (כגון מיניבוסים).

נבטל את "חוק המרכולים".

נאפשר בחירה אישית של אורח חיים בענייני נישואין:

נחוקק את ברית הזוגיות – אנו רואים בנישואין על פי מסורת ישראל את דרך המלך של העם היהודי, מתוך בחירה ולא מתוך כפייה. בה בעת, אנו מאמינים בזכות של כל זוג לממש את אהבתו בדרכו, ולכן נפעל לחקיקת ברית הזוגיות כדי לאפשר לכל אזרח החפץ בכך לבחור במיסוד הזוגיות שלו בדרך המתאימה להשקפת עולמו.

נדאג לשימור מעמדו של המשפט העברי – המשפט העברי הוא מורשתו המשפטית-תרבותית של העם היהודי, ונשמר את מעמדו במסגרת המשפט הישראלי.

ישראל סובלת היום משיעורי עוני מהגבוהים במדינות ה-OECD. יותר מחמישית מהאוכלוסייה בישראל חיה מתחת לקו העוני, ואחד מכל ארבעה ילדים מוגדר עני. זהו מצב בלתי נסבל מוסרית, חברתית וכלכלית, ויש בו משום פגיעה חמורה בחוסן הלאומי של ישראל. נפעל לצמצום העוני על פי דו"ח הוועדה למאבק בעוני משנת 2014 שיהיה קו מנחה לכל משרדי הממשלה, ואנו נפעל לממשו. היעד הראשון בתחום זה הוא הורדת שיעור העוני לממוצע המדינות החברות בארגון ה-OECD, הנע סביב 11%.

רווחה ושכר עבודה ראוי קשורים זה בזה לבלי הפרד. כדי לחלץ למעלה ממיליון ישראלים ממעגל העוני נשאף לבסס את הכלכלה הישראלית בעתיד על פריון גבוה ושכר גבוה. נגן על זכויותיו של האדם העובד ונעלה את שכר המינימום.

קצבאות הנכות – נמשיך להעלות בהדרגה את קצבאות הנכות כדי לאפשר לאנשים עם מוגבלות בדרגה מלאה קיום בכבוד.

נגדיל את הסכום שנכים יכולים להרוויח מעבודה בלי שקצבת הנכות שלהם תיפגע (דיסריגרד) – מ-4,300, ש כיום, ל-150% מהשכר הממוצע במשק, וזאת במטרה להגדיל את שיעור ההשתלבות של אנשים עם מוגבלות בשוק העבודה.

נחזק את מעמד העובדים הסוציאליים – עובדים אלו הם הלוחמים מטעם המדינה בחזית החברתית. כיום הם סובלים מעומס רב, מסביבת עבודה לא מוגנת ומשכר נמוך. נקדם את הצעת החוק הקובעת את עומס העבודה הסביר לעובד סוציאלי ונוסיף תקנים בהתאם.

נחזק את מעגלי ההכשרה לשילוב בשוק העבודה – נדאג להכשרות, בראש ובראשונה למשפחות הנמצאות במעגל העוני, במטרה לאפשר להן עצמאות כלכלית (דוגמה לכך היא תוכנית "נושמים לרווחה").

נשנה מהיסוד את מערך ההוצאה של ילדים בסיכון מביתם – על פי מסקנות ועדת סילמן.

נכניס עובדים סוציאליים למערך החינוכי – כדי להעניק לילדים מערך רווחה תומך בתוך בתי הספר. נשלב עובדים סוציאליים במערך החינוכי, ונפתח תוכניות משלימות בבתי הספר.

ניישם צעדים שונים לרווחתם של קשישים – כמפורט במצע בפרק של אזרחים ותיקים.

נחוק חוק שירותי רווחה – שיעגן לראשונה בחקיקה ובאופן מרוכז את זכויותיהם של אנשים עם מוגבלויות בישראל. החוק נועד לתת מענה לכל אדם עם מוגבלות בכל הנוגע לשירותים ולקצבאות שהוא זכאי לקבל וכן לשנות את שיוך הזכויות, הנקבע היום על פי סוג המוגבלות, לשיוך בהתאם לצרכים. הפרק הראשון בחוק שירותי הרווחה יעסוק בזכויותיהם של אנשים עם מוגבלות תקשורתית (אוטיזם), והפרק השני יעסוק בזכויותיהם של אנשים עם מוגבלות פיזית וחושית. נקים ועדה שתבחן את צורכיהם של אנשים עם מוגבלות התפתחותית וקוגניטיבית ותנסח את הפרק השלישי לחוק.

נשלים את החקיקה להסדרת זכויותיהם של נכי צה"ל – נדאג לעגן בחוק את זכויותיהם של נכי צה"ל ולשפר את השירותים שהם מקבלים, בעיקר בתחום השיקום ללא פגיעה בזכויותיהם הקיימות היום.

נחוק את חוק זכויות המשפחות המיוחדות – בחוק זה תכיר המדינה לראשונה באחריותה כלפי המשפחות המיוחדות, נוסף על אחריותה כלפי האדם עם הצרכים המיוחדים.

נקל את העומס הביורוקרטי על משפחות לילדים שהייתה להם מוגבלות ונפטרו – כך נפיג מעט את מצוקתן הנפשית והחומרית של משפחות אלה בשעתן הקשה.

נקצר את חופשת הקיץ במעונות יום שיקומיים – חופשת הקיץ במעונות אלה תקוצר משלושה שבועות לשבועיים בלבד, כדי שלא לקטוע את רצף הטיפול של הפעוטות וכדי למנוע את הקושי של הורים למצוא מסגרות חלופיות בימי החופשה.

נבסס מנהלת לאנשים עם מוגבלויות במשרד הרווחה – מטרתה של המנהלת תהיה לתת מענה לאדם עם מוגבלות על בסיס תפקודו ולא על בסיס הגדרת המוגבלות, וכן לסייע לו במיצוי זכויותיו.

נחוקק חוק דיור בקהילה – החוק יאפשר העדפה של חיים בקהילה על פני חיים במסגרות.

נייעל העברת מידע על פעוטות עם מוגבלות בין מערכת הבריאות, מערכת החינוך והרשויות המקומיות – העברת המידע בין הרשויות חשובה כדי שעם כניסתם של ילדים אלו למערכת החינוך, הם ישובצו במסגרות המתאימות להם, על פי צורכיהם ובהתאם לאבחון שנעשה להם. כך תימנע הסחבת הביורוקרטית בכל פתיחת שנה בחינוך המיוחד.

נתקצב טיפולים פרה-רפואיים במכונים להתפתחות הילד – זאת כדי לשפר את המצב כיום, שבו נאלצים הורים להמתין חודשים ארוכים עד לקבלת מענה, פרק זמן קריטי עבור התפתחות הפעוטות.

נשפר את הטיפול הפרה-רפואי בפריפריה – כיום הטיפול הפרה-רפואי בפריפריה נופל במידה רבה מזה הניתן במרכז הארץ.

מחירי הדיור בישראל עלו מאז הקמת הממשלה האחרונה ב-2015 ביותר מ-10%, ועלייה זו מתווספת לעלייה של כ-80% בעשור שקדם לכהונתה של ממשלה זו. המצב שבו נדרשות למעלה מ-140 משכורות ממוצעות במשק כדי לקנות דירה ממוצעת הוא בלתי נסבל, ויש לפעול בנחישות לשינויו. זוג צעיר בישראל צריך לדעת שאם יעבוד ויחסוך יוכל לרכוש דירה בכוחות עצמו, ודירה לא תהיה עוד רק נחלתם של מי שהוריהם מסוגלים לסייע להם בכך.

במדינת ישראל חסרות כיום כ-100,000 יחידות דיור. הפתרונות החלקיים שהוצגו על ידי הממשלה הנוכחית לא תרמו להורדת מחירי הדיור, בין היתר בשל מספר התחלות בנייה נמוך מהגידול בביקוש, אי-הלימה בין הדירות שהוקצו לצעירים לבין תשתית התעסוקה, החינוך והתחבורה במקומות שבהם נבנו דירות אלו והקצאת דירות לזוגות צעירים ולמשפרי דיור בקרקעות ללא כל תכנון סטטוטורי בקרקעות שהוגרלו. נוסף על כך, מדיניות הממשלה הובילה להגדלת חוסר השוויון בשל הבדלים בשווי הקרקעות שבהם זכו זכאים שונים.

כחול-לבן תקדם טיפול במשבר הדיור בשלוש דרכים עיקריות: א. הגדלת ההיצע תוך הקפדה על תכנון ארוך טווח; ב. סיוע ממוקד לזוגות צעירים ג. פיתוח והסדרת שוק השכירות, במיוחד השכירות לטווח ארוך במחירים מרוסנים.

נגדיל את היצע הדירות – כיום נבנות כ-50,000 יחידות דיור בשנה, מספר דירות שאינו נותן מענה לביקוש. כחול-לבן תשחרר את החסמים הביורוקרטיים המעכבים השלמת פרויקטים קיימים וכך תתאפשר בנייה בהיקף רחב יותר.

נקדם מדיניות של הוספת קומות במרכזי הערים הצפופים – זאת כדי לנצל את משאב הקרקע עד תום ולהשאיר מקום ראוי לשטחים ירוקים.

נקבע יעדים כמותיים של מלאי מתוכנן ויעדי שיווק קרקעות של רמ"י – זאת כדי למנוע עצירה של הגידול במלאי בשל שיקולים של "רווח" על הקרקע.

נפתח תשתיות ונדאג לתכנון עירוני – המאמץ שהושקע בשנים האחרונות בהגדלת היצע הדירות יצר מלאי של פרויקטים מתוכננים, בעיקר בפריפריה. החסם העיקרי היום בשוק הדיור הוא היעדר תשתיות. לתחום זה, ובעיקר לתשתיות תחבורה (המפורטות בפרק התחבורה במצע), יש להקדיש את מרב המשאבים.

נסייע באופן ממוקד לזוגות צעירים – במסגרת הרציפות השלטונית לא נבטל מהלכים והתחייבויות שיצאו לדרך ונעמוד מאחורי כל הסכמי "מחיר למשתכן" הקיימים כלשונם.

נפתח שוק שכירות לטווח ארוך במחירים מרוסנים ונסדיר אותם – כדי לשנות באופן ניכר את צד הביקוש בשוק הדיור יש להפנות את מרב המאמצים ליצירת שוק גדול וראוי של דירות להשכרה, בעיקר לטווח ארוך. נפתח את פרויקט "דירה להשכיר", שמטרתו להעמיד מלאי של 150,000 יחידות דיור להשכרה לטווח ארוך בסטנדרט הבנייה הגבוה ביותר, רבע מהן במחיר מפוקח. מלאי גדול שכזה ישנה הן את שוק הדירות לקנייה (הביקוש יקטן, שכן רבים יעברו לשוק השכירות) והן את שוק השכירות (תיווצר אלטרנטיבה ראויה והוגנת לשכירות הפרטית). עיקר המימון יגיע מן הגורמים המוסדיים במשק, וחלק מכספי מדינה.

כחול-לבן תפעל להעלאת שיעור הדירות שיוקצו להשכרה בכל תוכנית המאושרת באזורי ביקוש – נקבע כי בכל שיווק של קרקע מדינה באזורי ביקוש, גם בתוכניות שאינן תוכניות ותמ"ליות, שיעור מינימלי ניכר מתוך יחידות הדיור יועד לפרויקטים לשכירות ארוכת טווח.

נעודד פרויקטים בפריפריה ובמגזר הערבי – נקדם פרויקטים של בנייה בפריפריה ובמגזר הערבי באמצעות סבסוד עלויות פיתוח ומתן מענקי הקמה ליזמים. נאפשר לדחות את תשלום המע"מ המוטל על היזם בעת רכישת הקרקע למועד מכירת הפרויקט, זאת לשם הקמת פרויקט להשכרה ארוכת טווח.

כחול-לבן שמה לה למטרה לקדם ממשל נקי, שקוף, איכותי ומיטיב עם הציבור, ולהסדיר באופן ראוי את היחסים בין הרשות המבצעת, הרשות השופטת והרשות המחוקקת (המפקחת), תוך הקפדה על מיסוד מערכת ראויה של איזונים ובלמים בין שלושתן. כחול-לבן תפעל גם לחיזוק מעמדה ותפקידיה של הכנסת, שנחלשו במידה רבה בשנים האחרונות, וכן לקידום מערכת המשפט וחיזוק השירות הציבורי.

נחוקק חוק המגביל את כהונתו של ראש הממשלה לשמונה שנים או לשלוש קדנציות רצופות (התקופה הקצרה משתיהן). כן נפעל לצמצום מספר השרים בממשלה בהתאם לחוק הקיים.

נחזק את הכנסת – יחסית לפרלמנטים אחרים בעולם, הכנסת חלשה בכל הנוגע לסמכויות של ממש, ומוחלשת עוד יותר בשל המשמעת הקואליציונית הקובעת למעשה את אופן ההצבעה של חברי הקואליציה בכל הקריאות לגבי כל הצעת חוק. התוצאה היא דריסה של הכנסת על ידי הממשלה וכן מבול של "הצהרות חוק", שרק אחוז זעיר מהן הופכות בפועל לחוקים, דבר המגחיק את הליך החקיקה כולו. נוסף על כך חסרות ועדות הכנסת עוצמה של ממש בכל הנוגע לפיקוח על עבודת הזרוע המבצעת וליכולת לשנות סדרי עדיפויות תקציביים ואחרים.

כחול-לבן תציג ותיישם רפורמה נרחבת בעבודת הכנסת, שבמרכזה חיזוק תפקידיה של הכנסת כרשות המפקחת על משרדי הממשלה: ישונה הרכבן של ועדות הכנסת והן יותאמו למשרדי הממשלה הספציפיים שעליהן הן מפקחות, ותוטל חובת דיווח של נציגי משרדי הממשלה לוועדות הכנסת. בתהליך אישור התקציב יבחנו הוועדות השונות לעומק את תקציבי המשרדים שהן מפקחות עליהם, בדומה לתהליך המתקיים היום בוועדה המשותפת לתקציב הביטחון. כל ועדה או ועדת משנה תפרסם אחת לשנה "ספר לבן" על מצבו של התחום שהיא מופקדת עליו.

כמו כן, ייקבע מספר ידוע של ועדות חקירה פרלמנטריות מטעם הקואליציה והאופוזיציה, ותוחל שקיפות מלאה בהעברת התקציבים הנוגעים למשרדים השונים.

בד בבד עם חיזוק כלי הפיקוח, תצומצם החקיקה הפרטית שכל עיקרה "הצהרות חוק", וכל הצעת חוק תזכה לדיון מעמיק הרבה יותר.

נחזק את השירות הציבורי – מרכיב חיוני בשיפור המגזר הציבורי הוא בראש ובראשונה ההון האנושי. ניישם את הרפורמה המקודמת בנציבות שירות המדינה לטיוב השירות הציבורי. יגובש קוד אתי למשרתי הציבור, תיבנה תוכנית אפקטיבית להערכת עובדים, תחזק מקצועית השדרה המרכזית של הסגל הבכיר בשירות הציבורי, יתוכננו תהליכי קריירה מובנים בשירות הציבורי ותוקם מדרשת הכשרה ומנהיגות לעובדי המגזר הציבורי.

נניע תהליך בשיתוף עם ההסתדרות הכללית שמטרתו לאפשר גמישות ניהולית מרבית – עוד נשאף שתהליך זה יוביל לקליטה אפקטיבית של הון אנושי איכותי ולמתן כלים מתקדמים לדרג המנהלים לצורך ניהול נכון ויעיל של עובדים במגזר הציבורי. נפעל להרחבת תוכניות הצוערים לכלל המערכת הציבורית, להפחתת הדרגתיות של שיעור המרכזים הפנימיים במערכת כדי לרענן שורות, להקמת שירות תעסוקה ציבורי לצורך הסטות רוחביות של עובדים בכלל מרכיבי המערכת ולהפיכת נציבות שירות המדינה לגוף מטה מקצועי.

נשמור על מעמדם של שומרי הסף – היועצים המשפטיים, מבקרי הפנים והחשבים במשרדי הממשלה, בגופים ציבוריים וברשויות המקומיות.

למרות השקעות כספיים גדולות בעשורים האחרונים, הפער בין הפריפריה למרכז בישראל הוא אחת הרעות החולות של החברה הישראלית. במרחק של פחות מ-100 ק"מ צפונית לנתניה או דרומית לראשון לציון חיים אנשים שיש בינם לבין תושבי המרכז פערים בלתי נסבלים בשכר, בתוחלת החיים ואף בשירותים הממשלתיים שהם מקבלים. הפריפריה בישראל אינה "האחות החלשה" של המרכז.

כחול-לבן מאמינה שצריך לשנות מן היסוד את התפיסה ביחס לפריפריה. הפריפריה היא העתיד של הצמיחה, של העוצמה הכלכלית ושל הלכידות החברתית בישראל. לשם שינוי התפיסה יש להסתמך על שני יסודות: יצירת אזורי פריפריה שלכל אחד מהם "סיפור" שלם, המאגד משאבי ממשלה, רגולציה, שלטון מקומי, אקדמיה וקהילה תוססת; ושלטון מקומי חזק ויעיל – השלטון המקומי הוא לב הפתרון ולא תסמין לבעיה.

ניצור אופי אזורי, המבוסס על תעשייה עיקרית משולבת חדשנות, בכל אזור בצפון ובדרום – על פי עקרונותיה של תוכנית "הגיע זמן גליל" המקודמת בצפון, ניצור מאפיינים אזוריים ייחודיים גם במקומות אחרים. כך לדוגמה יהיו הגליל המזרחי והגולן אזור של פוד-טק, הגליל המרכזי של רובוטיקה ומפרץ חיפה מרכז של תעשיות מים מתקדמות. בכל אזור שכזה יהיו רגולציה ממשלתית מקילה משולבת במענקי השקעות ייחודיים, חיבור לאקדמיה מקומית (מכללת תל חי, שלוחת אוניברסיטת חיפה בכרמיאל, הטכניון בחיפה) שתתמחה באותו תחום, והעתקה של משאבים לאומיים, כשם שהוחלט להעתיק את יחידות המודיעין והסייבר של צה"ל לבאר שבע כדי להפוך אותה לבירת הסייבר של ישראל.

נשנה את טבלת מחירי הקרקעות – זאת כדי להפסיק את המצב הקיים שבו עלות פיתוח קרקע לדונם ביישוב חזק היא כמחצית מעלותה ברשות חלשה.

נאחיד את חישוב הארנונה – בהתאם לדו"ח מבקר המדינה משנת 2014 נקבע כללים אחידים לקביעת מחירי הארנונה.

נחזק יישובים קיימים – במקום ליצור עוד ועוד יישובים חדשים המחלישים את עיירות הפריפריה ופוגעים בסביבה נפעל לחיזוקם של יישובים קיימים.

נעודד עסקים קטנים בפריפריה – על פי המוצג במצע בפרק העוסק בעסקים קטנים ובינוניים.

נקדם חיבור מפעלים לגז הטבעי – זאת כדי להקטין עלויות, להוריד את יוקר המחיה ולשפר את איכות האוויר.

ניצור רגולציה שתחייב חברות ממשלתיות להעביר חלק מהפעילות והרכש שלהן לפריפריה – על פי המוצג במצע בפרק העוסק בעסקים קטנים ובינוניים, ונעודד חברות ישראליות ובין-לאומיות להעביר מרכזי מו"פ לפריפריה.

נחזק את תשתיות הבריאות בפריפריה – נפעל להקמת בתי חולים בבאר שבע ובקריית אתא ולחיזוק מוקדי רפואה מקומיים, וכן נדאג לחידוש ההטבות לרופאים מתמחים שיבחרו לעבוד בפריפריה, כמפורט במצע בפרק העוסק בבריאות.

נקים את "אוניברסיטת הגליל המזרחי" – האוניברסיטה תפעל במודל של אוניברסיטה רב-קמפוסית על בסיס מכללת תל-חי ובשיתוף עוד ארבע מכללות. כמו כן נחזק את מכון מיגל למחקר חקלאי בקריית שמונה.

נשקיע בפרויקטים של התחדשות עירונית – דבר שיעלה את ערכם של נכסים קיימים ויגדיל באופן ניכר את מספר יחידות הדיור בתוך הערים בפריפריה, לצד חיזוק מערכות החינוך, התרבות והספורט.

נקיים את הבטחות "תוכנית הצפון" ואת החלטת הממשלה 922 לחיזוק הצפון ולהשקעות דרושות במגזר הערבי – הממשלה הקודמת הציגה תוכניות גרנדיוזיות, אך בחינה שלהן לעומק חושפת לא מעט "צביעה" מחדש של תוכניות קיימות והבטחות שלא קוימו. נבחן מחדש את התוכניות הללו במסגרת המדיניות המתוארת במצע זה, ונקיים מה שהובטח.

נקים את "רשות המאה" – ישראל היא אחת המדינות הצפופות בעולם. על כן יש לגבש בהקדם חזון שיציע פתרונות לאתגר הפיתוח הייחודי העומד בפנינו. הפיכתם של הנגב והגליל למרכזי הצמיחה החדשים של ישראל תקל על מצוקת הצפיפות, ותוביל גם לצמצום הפערים בין מרכז לפריפריה. נקים את "רשות המאה" אשר תפעל לגיבוש תוכנית אב חדשה לישראל – "ישראל 2048". לצורך זה יגויסו מיטב הכישרונות בארץ ובעולם, והללו יידרשו להעלות וליישם רעיונות יצירתיים ופורצי דרך שיציבו את ישראל בחזית התכנון העולמי.

הרשויות המקומיות הן המופקדות על איכות החיים ועל שגרת החיים של אזרחי ישראל; הן הדואגות לסביבתנו הקרובה ולאופן שבו חיי היום-יום שלנו מתנהלים. במקרים רבים השלטון המקומי בישראל יעיל יותר מהשלטון המרכזי. ואולם כדי לאפשר גם לרשויות מקומיות מוחלשות לתפקד כהלכה וכדי לאפשר לכל הרשויות המקומיות להשתתף במאמץ ולהגשים את חזון "ישראל 2048", נעצים אותן על ידי קידום הצעדים הללו:

נחוקק את "חוק השלטון המקומי" שיסדיר את היחסים בין השלטון המרכזי לשלטון המקומי ויגדיר את תחומי הפעולה שלהם. החוק יחזק את הפיקוח ויעניק לראשי השלטון המקומי, ראשי הערים והמועצות, סמכויות רחבות יותר בתחומים כגון תחבורה, שיטור עירוני ורישוי עסקים, בד בבד עם הענקת סמכויות של פיקוח ומניעת שחיתות לשלטון המרכזי.

נרחיב את האוטונומיה של רשויות מקומיות בישראל אשר יעמדו במדדים של התנהלות נאותה, ונסייע לרשויות שיאמצו תהליך הבראה, לעבור למצב של איתנות כלכלית.

נקדם חלוקה הוגנת של שטחי השיפוט והמסחר ברשויות המקומיות, חלוקה אשר תשקף צדק חלוקתי ותאפשר לרשויות מוחלשות להגדיל את הכנסותיהן מארנונה מניבה, להקטין את הסתמכותן על מענקי איזון מן הממשלה ולהתקדם לעבר עצמאות כלכלית.

נבחן מחדש את שיטת המימון התואם (matching) אשר מקשה על רשויות שאינן נהנות משגשוג כלכלי לממן את השירותים העירוניים, וכך יוצרת מצב לא הוגן ולא סביר: הזרמת יותר משאבים לחזקים מאשר למוחלשים. נגבש מודל מימון חדש אשר יעצים את הרשויות המאוגרות ויאפשר להן לספק לתושביהן שירותים עירוניים ברמה גבוהה.

נקדם תפיסה אזורית שלפיה ערי מטרופולין יעניקו שירותים לכל תושבי האזור ויתוגמלו בהתאם על פרויקטים כלכליים משותפים. כן יוזרמו מיליארדי שקלים לפיתוח כלכלי ולשיפור השירותים הניתנים במועצות המקומיות והאזוריות בפריפריה הגאוגרפית והחברתית.

נשקיע בפיתוח ההון האנושי הקיים ובמשיכת הון אנושי צעיר, חדש ומצטיין לרשויות המקומיות בישראל.

נדבך מרכזי בביטחון הלאומי הוא הביטחון האישי שממנו אמורים ליהנות אזרחי המדינה. בצד המלחמה בשחיתות השלטונית, מוטלות על משטרת ישראל משימות רבות, מלחימה בפשע ועד לשיטור בדרכים, ועליהן נוספת המשימה הקבועה של מניעת טרור בתוך גבולות ישראל. כחול-לבן מאמינה שיש לחזק את המשטרה, לייצל אותה ולסייע לה במשימות הביטחון השוטף באמצעות תוספת כוח אדם.

נוסיף תקני שוטרים בעיקר בתפקידי שטח.

נחזק את השיטור הקהילתי כדי להבטיח את הביטחון האישי בכל שכונה, בכל שיכון ובכל יישוב.

נקדם תוכנית ארצית למיגור האלימות בחברה הערבית, כולל איסוף נשק ומלחמה במשפחות פשע, תוך שיתוף פעולה בין המשטרה לרשויות מקומיות. תינתן עדיפות לפתיחת תחנות משטרה ביישובים ערביים.

ניאבק בפשיעה החקלאית תוך הפניית מגויסים לשירות האזרחי-ביטחוני למשימות שמירה ביישובים חקלאיים.

נגדיר את המלחמה בהון השחור ובכלכלה השחורה כיעד לאומי עליון, ונחזק את יחידות המשטרה העוסקות בכך.

נשים דגש על בני הנוער. נתמקד בטיפול בבני נוער הנמצאים בסכנת הידרדרות לעבריינות ולא רק באכיפה וענישה. נכפיל את מערך העוסקים בתחום זה בכלל רשויות הממשלה, ונגדיל במידה רבה את כוח האדם ואת התקציבים לקציני מבחן לנוער, לחוקרי נוער לפקחי נוער במשטרה, לחוקרי ילדים, לפקידי סעד לחוק הנוער ולשופטים.

קרוב לחצי מיליון העסקים הקטנים והבינוניים בישראל הם המגזר הגדול ביותר והיצרני ביותר במשק הישראלי. מעל 90% מהעסקים הרשומים בישראל הם עסקים קטנים; הם תורמים למשק כ-53% מהתמ"ג ומועסקים בהם כ-69% מהמועסקים במגזר הפרטי. ואולם למרות חשיבותם ותרומתם לכלכלה, העסקים הקטנים והבינוניים סובלים זה שנים ממדיניות מפלה, המעודדת את העסקים הגדולים בלבד. נוסף על כך, יש קיפוח היסטורי של עצמאים לעומת שכירים בכל הנוגע לזכויות סוציאליות. יש להוציא אל הפועל שורה של רפורמות כדי להביא למהפכה של ממש בעולם העסקים הקטנים והבינוניים ולסייע להם להתקיים, לגדול ולהתפתח, להעסיק עוד עובדים ולפרנס עוד משפחות.

נחוק את חוק העובד העצמאי – החוק יעגן את מכלול זכויות העובדים העצמאיים ויחזק את מעמדם ואת כושר התחרות שלהם ושל עסקים קטנים ובינוניים.

נפעל להשוות בהדרגה בין זכויות עצמאים לזכויות שכירים בכל הנוגע לדמי אבטלה, מחלה ופגיעה – עצמאים ובעלי עסקים קטנים מקופחים בתחום זה, לא רק ביחס לשכירים במקומות עבודה גדולים אלא אפילו ביחס לשכירים שהם עצמם מעסיקים. נקבע זכאות לדמי אבטלה ולדמי מחלה לעצמאים, זכאות שאינה קיימת כיום, ונשווה את הזכויות שלהם לתשלום דמי פגיעה בעבודה מהיום הראשון.

נפעל להשוות בהדרגה בין זכויות עצמאיות לזכויות שכירות בכל הנוגע להטבות ליולדות, וכן להשוות בין זכויות עצמאים לזכויות שכירים בכל הקשור לגמלת אבל – תנאי הזכאות לקבלת גמלת שמירת היריון לשכירה ועצמאית יושון, כך שזכאותה של אישה עצמאית לגמלה, בהיעדר זכאות לימי מחלה, תהיה מהיום הראשון של תקופת השמירה או מפרק זמן אחר, קטן משלושים ימים ברציפות. כמו כן, נקדם הצעת חוק שתעניק גמלת אבל מהביטוח הלאומי לעובד עצמאי המקיים מנהגי אבלות ויושב שבעה על קרוב משפחה מדרגה ראשונה.

נקל את נטל המס על עסקים קטנים ובינוניים – נרחיב את הגדרת המקצועות היכולים להיחשב לעוסק פטור ממס ונכלול בהם בעלי מקצועות חופשיים ונותני שירות שונים. נחיל פחת מואץ, שיקל את נטל המס בשנים הראשונות לפעילות העסקית ובשנים שבהן מתבצעת השקעה נרחבת ברכוש קבוע ובחידוש ציוד. נקדם את ההכרה בהוצאות טרום-עסקיות לצורכי מס.

נגדיל את ההכרה בהוצאות רכב, באש"ל ובשכירות לעצמאים – כדי שתשקף את ההוצאה הריאלית במסגרת הפעילות העסקית. נקים מנגנון שייצור הבחנה בין בעלי מקצועות שונים ויגדיל באופן ניכר את שיעור ההכרה בהוצאות רכב. כמו כן נקדם הכרה חלקית בהוצאות על ארוחות עסקיות בבתי קפה, בכפוף לתקרה חודשית אשר תיקבע בתקנות, והכרה בחלק היחסי של הוצאות שכר הדירה לבעלי העסקים הקטנים השוכרים דירת מגורים, ללא אישור ניכוי מס מהמשכיר.

נחוק חוק שיגביל את עמלות הסליקה – כיום עמלות אלה גבוהות מאוד עבור עסקים קטנים, והשוק בתחום זה ריכוזי מאוד.

נקדם את התחרות במשק ואת השקעות הממשלה לטובת העסקים הקטנים – קרנות ממשלה ייחודיות יקטינו את מצוקת האשראי של העסקים הקטנים ויעודדו יזמות והגדלה של הפריזון. נחוקק תיקון לחוק חובת המכרזים, ונקבע בו נתח קבוע של רכש ממשלתי מעסקים קטנים ובינוניים אשר לא יקטן מ-20%-15%. כן יחייב החוק כל גוף שחלה עליו חובת המכרזים להקצות 51% מהמכרזים אשר הוא מוציא בשנה לעסקים קטנים ובינוניים מהפריפריה. חוק מיוחד יטפל בריכוזיות במערכת הביטחון, ויקבע כי שיעור מסוים מכל רכש מאחת החברות הגדולות, יהיה חייב לצאת למיקור חוץ בעסקים קטנים ובינוניים, כדי לסייע לתעשיות הביטחוניות הקטנות להתמודד עם השלכות הסכס הסיוע החדש שנחתם עם ארה"ב.

נפשט את אופן הדיווח לרשויות המס – נקדם שירותים דיגיטליים וצמצום ניירת כדי להקל על חייהם של בעלי עסקים קטנים ולמנוע מהם טורח מיותר. בענפים מסוימים נקדם מעבר לתשלום מס משוער (לפי מחזור מכירות, לפי שווי הנכסים וכדומה).

ניצור מערך ליווי ותמיכה לעידוד יזמות – המערך יופעל במסגרת הסוכנות לעסקים קטנים ובינוניים במשרד הכלכלה, ויסייע במכלול הצעדים הנדרשים להקמת עסק קטן ובתקופה הראשונה לקיומו. השירות ייתן תמורת תשלום סמלי, וייתנו במסגרתו סיוע בהכנת תוכנית עסקית, הדרכה כיצד לבצע התקשרויות חוזיות עם ספקים ועם לקוחות, ליווי בהגשת מועמדות והשתתפות במכרזי ממשלה והנחיות בנוגע לקשר עם רשות המסים, עם הביטוח הלאומי ועוד.

נמסד את הסיוע לעסקים במהלך מבצעים צבאיים ואחריהם – כדי למנוע פגיעה אנושה בעסקים קטנים ובינוניים בתקופות של מתיחות ביטחונית. נמסד מנגנון מקיף, ברור וקבוע של פיצוי עסקים הנפגעים במהלך מבצעים צבאיים בגין נזק ישיר ועקיף.

נפחית את מס המעסיקים לעסקים קטנים הנפגעים מפרויקטים לאומיים – עסקים קטנים נפגעים לעיתים מפרויקטים לאומיים דוגמת בניית הרכבת הקלה בגוש דן; נפחית את מס המעסיקים המוטל על עסקים אלו ונקצה תקציבים להפחתת נטל המס העירוני (ארנונה והיטלים מקומיים) המוטל עליהם.

השמירה על הסביבה הטבעית ועל בריאות האדם, התלויה בה, היא אחד האתגרים המורכבים ביותר העומדים לפתחה של מדינת ישראל ושל העולם כולו. יש זיקה ברורה בין הגנת הסביבה ופיתוח בר-קיימא לבין שיפור הבריאות, הכלכלה, החינוך, התעסוקה, התחבורה ויחסי החוץ של ישראל, וצמצום פערים.

בישראל בולטות יכולות אנושיות מרשימות, היא מובילה טכנולוגית בעולם ויכולה לשמש אור לגויים ולהציע לתושביה ולעולם כולו פתרונות למצב החירום הסביבתי שהחברה האנושית נכנסת אליו במאה ה-12.

נפעל לרתום את כל בעלי העניין למהלך לאומי סביבתי שמטרתו לייצר תועלות סביבתיות, כלכליות וחברתיות עבור כלל השחקנים במשק.

נפעל ליישר קו עם מדינות העולם המתקדמות ועם הידע המדעי בתחום זה ונפעל לאיפוס פליטות גזי חממה בתוך חלון הזמנים שהגדיר האו"ם – עד 2050.

נעודד שימוש באנרגיות מתחדשות – ישראל היא "מעצמת שמש". נקדם התקנת פנלים סולריים בנכסי המגזר הציבורי, התעשייתי והעסקי, ונקל על הרגולציה המעכבת התקנת פנלים כאלה בבתי מגורים. יש לעודד בנייה ירוקה ומאופסת אנרגיה ולפעול לעידוד בנייה רוויה.

נקדם חינוך ומודעות למחזור ולטיפול בפסולת – נעניק תמריצים כלכליים לייצור תהליך הפרדת האשפה ולקידום פתרונות קצה לפסולת המופרדת. נקדם מדיניות וטכנולוגיות מתקדמות על פי עקרונות הכלכלה המעגלית למניעת בזבז משאבים, לעידוד שימוש חוזר ולמחזור, וכמוצא אחרון לטיפול בפסולת והטמנתה. בין היתר נקדם חקיקה להפחתת השימוש באריזות פלסטיק ובכלים חד-פעמיים כמקובל בעולם, נרחיב את חוק השקיות ונחיל את חוק הפיקדון על בקבוקים גדולים. נוסף על כך נפעל להגברת האכיפה בתחום של מניעת שריפת פסולת במרחב הציבורי והפרטי והשלכת פסולת בטבע ובחופים.

נפעל לצמצום בזבז מזון – כ-40% מהמזון שלנו נזרק, בעוד רבים חיים באי-ביטחון תזונתי. צמצום בזבז מזון הוא יעד סביבתי חשוב. נקדם את המודעות לתזונה בת-קיימא על פי המלצות משרד הבריאות, ונפעל להרכבת סל מוצרים בריא בפיקוח, שיורכב בעיקר מירקות, פירות וקטניות.

נוציא בהדרגה את התעשיות המזהמות ממפרץ חיפה – תעשיות אלה משפיעות באופן ישיר על בריאותם ועל איכות חייהם של קרוב למיליון מאזרחי מדינת ישראל. נהפוך את המפרץ למרכז עולמי של מו"פ ותעשייה של טיהור מים, תחום שישראל מצטיינת בו.

נקפיד על התייעלות אנרגטית – החלטת הממשלה 542 משנת 2015 קובעת יעד של צמצום צריכת החשמל בשיעור של 17% עד לשנת 2030, אך לא ננקטו הצעדים הדרושים להשגת יעד זה. נפעל להתייעלות אנרגטית בכל המבנים הנמצאים בבעלות המדינה באמצעות מגוון אמצעים טכנולוגיים: תאורה חסכונית, מערכות חימום ומיזוג יעילות, בנייה חכמה המשלבת שימוש באור השמש ובאמצעי בידוד יעילים, שימוש בחיישני תאורה ומיזוג הנדלקים רק בעת תזוזה בחדר ועוד.

נשמור על זכויות בעלי החיים ונמנע התעללות בהם – זאת על ידי העברת סמכויות האכיפה של הגנת בעלי חיים ממשרד החקלאות ופיתוח הכפר למשרד להגנת הסביבה. נפעל לאכיפת החוק ולהתאמת התקנים והתנאים הנהוגים בישראל למקובל במקומות המובילים בעולם בתחום זה.

נפעל לצמצם את סבלם של כלבים וחתולים חסרי בית על ידי הרחבת העיקורים והסירוסים של השירותים הווטרנריים ברשויות המקומיות, ונמשיך לעודד אימוץ בעלי חיים. נפעל למניעת המתה של חיות בריאות. נתמוך בחקיקת החוק האוסר על משלוחים חיים ונפעל להחזרתו להצבעה בכנסת. נפעל למזעור הסחר בפרוות של בעלי חיים לתעשיית אופנה, למעט מנהגים דתיים.

נקצה משאבים לשמירה על הטבע ועל המערכות האקולוגיות – נדאג ליישומה של התוכנית להזרמת מים לנחלי הארץ הסובלים מבצורת זה שנים, ונעביר תקנות שיקשו על כריתת עצים בוגרים, וזאת בלי לפגוע בפיתוח ובבנייה מושכלים. נתגייס להצלת ים המלח, משאב ייחודי ובין-לאומי ההולך ונעלם לנגד עינינו, באמצעות פתרון ישים ובהתייעצות עם מדענים ועם גורמי שמירת טבע ומשרדי הממשלה הרלוונטיים.

נגביר את הפיקוח על שימוש בחומרי הדברה ונעודד שימוש בתחליפים ידידותיים יותר לאדם ולסביבה.

נקדם ונרחיב מערכי חינוך והסברה גם לאוכלוסייה הבוגרת – נקדם הסברה על צרכנות מודעת, על העדפת מוצרים מקומיים, על תזונה, על שמירת הטבע ועל הקשר בין זיהום סביבתי לבריאות הציבור.

כחול-לבן שמה לה ליעד לקדם את מעמד האישה בישראל ואת השוויון בין המינים. במצב כיום יש דברים רבים שאינם נסבלים: לפי אומדני המשטרה, כ-200,000 נשים וכ-600,000 ילדים חווים אלימות בתוך המשפחה. 192 נשים נרצחו בידי בני זוגן בעשור האחרון, חלקן דיווחו על אלימות למשטרה ולגורמי הרווחה.

בשוק התעסוקה, שיעור פערי השכר בין גברים לנשים מגיע ליותר מ-30%. רק 34% מהנשים מאיישות משרות ניהול בדרגי הביניים ורק 4.5% מהמנכ"לים בישראל הן נשים.

כחול-לבן תפעל לקידום מעמד האישה ולהשגת שוויון מלא בין נשים לגברים מתוך הבנה כי שוויון מגדרי והשתתפותן המלאה של נשים בכל תחומי החיים יסייע לקידומה ולחוסנה של החברה הישראלית כולה.

נקדם חקיקה להחמרת הענישה על רצח נשים בידי בני זוגן, וחקיקה להגנה על נשים המתלוננות על אלימות במשפחה. נבטיח את מעורבות המדינה בהפעלת מקלטים לנשים נפגעות אלימות.

נפעל למיגור התופעה של הדרת הנשים והפלייתן, ונתמוך בשילוב נשים בכל המקצועות בצה"ל, על פי כישוריהן ודרישות הצבא.

נפעל למיגור הזנות ולשיקום העוסקים בזנות.

נעגן בחקיקה את ייצוגן של נשים במוקדי קבלת החלטות.

נתקן את האי-שוויון המובנה בדיני המשפחה ונפעל להפסקת מרוץ הסמכויות. נקדם ייצוג הולם לנשים במועצות הדתיות, ונפעל לקידום פתרונות לעגונות ולמסורבות גט.

נפעל לשילוב בין אימהות לקריירה, נתמוך במשפחות יחידניות, ונתמרח מקומות עבודה גדולים להפעיל במסגרתם גנים ומעונות יום.

נפעל להטמעת המלצות ועדת שטאובר להעסקה בשירות המדינה, כולל ביצוע חלק מהעבודה מהבית.

נעמיד תקציבים הולמים לקידום הנושאים האמורים ולהדרכה מתאימה של רשויות אכיפת החוק והמשטרה.

אוכלוסיית האזרחים הוותיקים בישראל מונה יותר ממיליון ישראלים בני 65 ומעלה, שהם כ-11% מהאוכלוסייה הכללית. בשנת 2040 צפוי מספרם לעמוד על קרוב לשני מיליון איש – כ-14% מהאוכלוסייה. בתוך כך שיעור האזרחים הוותיקים הסיעודיים גדל בקצב גבוה אף יותר, ואולם המדינה לא השכילה עד כה להתייבץ מול אתגר זה, הנובע מן התופעה הברוכה של עלייה בתוחלת החיים.

האתגר הוא רב-ממדי: החישובים שעליהם מבוססות מערכות הבריאות (ובעיקר הסיעוד), הפנסיה והתעסוקה בישראל לא לקחו בחשבון מצב שבו אנשים חיים בממוצע עשרים שנה לאחר גיל הפנסיה. אנו רואים במצב זה הזדמנות אדירה: אוכלוסייה של אנשים מבוגרים בעלי ניסיון, רבים מהם בבריאות טובה ובעלי רצון לתרום.

נורה למועצה הלאומית לכלכלה לגבש תוכנית אסטרטגית רב-מערכתית – התוכנית תעסוק באתגר הזדקנות האוכלוסייה על כל היבטיו. כיום אין גורם מרכזי אחד בממשלה שעוסק בנושא הזקנה. משרד הרווחה עוסק באלה שיש להם בעיות כלכליות בעיקר, אך אינו עוסק בתמיכה במטפלים העיקריים. משרד הבריאות עוסק בעיקר באזרחים ותיקים סיעודיים. קופות החולים עוסקות בפלח מסוים, ביטוח לאומי עוסק בפלח אחר ותומך במרכזי היום, ובמשרד לשוויון חברתי מטופלים מגוון נושאים, ונושא האזרחים הוותיקים הוא חלק קטן יחסית מהפעילות הכוללת של המשרד. במסגרת התוכנית יוגדל כוח האדם המטפל באוכלוסייה המבוגרת ויקבל תמיכה כדי שיוכל לספק פתרונות טכנולוגיים חדשניים לטיפול ואף אשפוז מרחוק.

נשנה את מודל היציאה לפנסיה – על פי המתואר בפרק הכלכלה והתעסוקה במצע. נוסף על כך נאפשר לחוסכים לנהל באופן עצמאי את החיסכון הפנסיוני כדי להוזיל את דמי הניהול הקיימים. כיום קרן הפנסיה היא שמנהלת את השקעות החוסכים; מצב זה אינו ישים. בשנים האחרונות ירדו מאוד דמי הניהול ואנו נפעל להורדה נוספת של דמי הניהול לגמלאים.

נגדיל את קצבת הזקנה – כדי לאפשר לכל קשיש להתקיים בכבוד. כמו כן נעלה את קצבת הבטחת הכנסה לאוכלוסיית האזרחים הוותיקים ונצמיד אותה לשינויים בשכר הממוצע במשק. הדגש יושם בראש ובראשונה על אזרחים ותיקים שאין להם מקורות הכנסה מכל סוג שהוא פרט לקצבת הביטוח הלאומי.

נתאים את חוק הביטוח הלאומי כך שיעודד מבוגרים להשתלב בשוק העבודה – נפעל לשינוי הקריטריון שלפיו מקוצצת קצבת הזקנה של אזרח ותיק היוצא לעבוד ומרוויח מעל ל-5,646 שקלים בחודש, כדי לתמרץ אנשים מבוגרים להשתלב בשוק התעסוקה.

נשיק תוכנית לאומית למלחמה בניצול אזרחים ותיקים על ידי חברות מסחריות.

נחבר בין אזרחים ותיקים לקהילה – נמסד ונפתח מסגרות להתנדבות קשישים בקהילה ולחיבור בין אוכלוסיות שונות, דוגמת בתי ילדים ובתי אבות או כפרי נוער ומועדוניות קשישים.

נפעל לצמצם את המחסור הגדול במטפלים סיעודיים – ניצור תמריצים שיובילו להכשרה של יותר מטפלים סיעודיים. אחד התמריצים האפשריים הוא הגדרת מקצוע הסיעוד כעבודה מועדפת. כמו כן, נגדיל את מספר העובדים הסיעודיים הזרים בהתאם לצורך ונקל על הקצאת עובדים זרים לסיעוד במוסדות הסיעודיים.

נפתח מרכזי יום לקשיש – מרכזי היום לקשיש הם ייחודיים וחשובים והם נותנים מענה לצורכיהם של קשישים רבים המעוניינים להמשיך להתגורר בערוב ימיהם בביתם ובקהילתם.

נגדיל את ההנחה לקשישים בתחבורה הציבורית – הגדלת ההנחה תהיה הדרגתית – מהנחה של 50% כיום עד לנסיעה חינם לכל קשיש.

נעצב תוכנית עבודה לאומית להתמודדות עם בעיית הבדידות – בהקשר זה נעודד פיתוח כלים טכנולוגיים ובניית מערך התנדבות לאומי.

הקהילה החרדית בישראל היא חלק בלתי נפרד מהחברה הישראלית. היא גדלה במהירות, והיא קהילה שמשנתה – נשים חרדיות רבות משתלבות בשוק העבודה, צעירים רבים רוכשים השכלה וגובר העניין של הדור הצעיר להשתלב בכלכלה המודרנית ובחברה האזרחית הישראלית. רצונם של החרדים הישראלים גם לשמור על זהותם וגם להיות אזרחים בעלי זכויות וחובות שוות הוא הזדמנות היסטורית לפתור מחלוקות ולבנות עתיד משותף.

כדי להאיץ את שילובם של החרדים בחברה ובכלכלה תוך שמירה על זהותם הייחודית, נדאג לשמור על עולם הישיבות ולומדי התורה, אך גם לפתוח את השערים בפני אלה המבקשים להשתלב בשוק העבודה ובחברה בתום לימודיהם.

נגדיל את שיעורי התעסוקה של גברים חרדים, נאיץ את שילוב החרדים והחרדיות באקדמיה ונגדיל את שיעור הנשים והגברים החרדים בהיי-טק. נקדם מסגרות חינוכיות שבהן יתאפשרו לימודי חול לצד לימודי קודש. נקדם תכנון מושכל של בנייה לחרדים בערים מעורבות ונפרדות.

נחוקק חוק גיוס ראוי, שיהא מבוסס על הצעת החוק של מערכת הביטחון – כחול-לבן תפעל להחלת שירות ישראלי על כלל אזרחי ישראל. בשלב ראשון נחיל דין רציפות על הצעת החוק של מערכת הביטחון. בדיונים בכנסת נחזק אותה ונעמיד אותה על יסודות יציבים. בד בבד נקדם, נחזק ונרחיב את מסגרות השירות כך שכל אחד מאזרחי המדינה ישרת בצה"ל או במסגרות שירות מקבילות.

נרחיב את מסלולי השירות הלאומי-אזרחי ובהם שירות לאומי-ביטחוני בגופים כמו המשטרה, שירותי הביטחון, כיבוי אש, חילוץ והצלה, שיטור חקלאי ועוד. הממשלה תקבע את גודלו של צה"ל, ולצבא תהיה עדיפות מוחלטת בקביעה מי יגויס לשירותיו. אלו שלא יגויסו לצה"ל יופנו לשירות האזרחי-ביטחוני, ועבור מתגייסים חרדים יכלול שירות זה גם הכשרה בתחומי חיים נדרשים, בדומה לשנת המשימה בצה"ל.

נגדיל את מספר החרדים המשתלבים בשוק העבודה ובאקדמיה – על ידי חיזוק מרכזי הכוונה תעסוקתיים לציבור החרדי, תמיכה ביוזמות של המגזר השלישי, הכשרה מקצועית ועוד.

נחוקק חוק שיתגמל ויתמרץ לימודי בסיס בכלל מוסדות הלימוד בישראל – כמפורט במצע בפרק החינוך.

נבטל את חוק נהרי – חוק זה מחייב רשויות מקומיות לתקצב מוסדות חינוך המוגדרים כ"חינוך מוכר שאינו רשמי", שאינם מחויבים ללימודי ליבה, ואנו נפעל לביטולו.

כחול-לבן תעמיד את דור העתיד של ישראל במרכז סדר העדיפויות הלאומי ותקדם שוויון הזדמנויות מלא לכל צעירה וצעיר בישראל, ובעיקר לדור הצעיר בפריפריה. זהו דור מוכשר, מלא תנופה ותושייה, ובצאתו אל החיים שאחרי השירות הצבאי הוא נאלץ להתמודד עם בעיות של תעסוקה, דיוח, השכלה ועתיד ילדיו שלו – תוך תחושה שהמערכת הפוליטית אינה מטפלת בכל אלה. כחול-לבן נחושה לשים את הצעירים בראש.

נרחיב את תוכנית "ממדים ללימודים" – הרמטכ"ל גדי אייזנקוט החל ביישומה של תוכנית זו, ואנו נפעל להרחיבה באופן הדרגתי, עד שכל מי שהשלים שירות צבאי מלא, יקבל עם שחרורו מלגה מלאה ללימודי תואר ראשון באוניברסיטה.

נחזק את מערך ההטבות למשרתי המילואים – נחוקק את חוק משרת מילואים פעיל, ונדאג להטבות במיסוי ולסיוע לעסקים קטנים בבעלות אנשי מילואים, כדי לסייע למשרתי המילואים – שחלקם באוכלוסייה הולך וקטן – ולבני משפחתם.

נחזק את מרכזי הצעירים – במרכזים אלו יקבלו צעירים שירותי הכוונה בתעסוקה, ייעוץ והכוונה ללימודים ולהכשרה מקצועית, וליווי בהקמת עסק ראשון.

נקדם תוכנית חומש לבניית מעונות סטודנטים – במסגרת התוכנית יוספו אלפי מיטות למעונות הקיימים.

נחזיר את מועצת הדורות הבאים בכנסת – מועצה זו תבחן כל פעולה של הממשלה וכל חוק מהפרספקטיבה של השפעתם על עתיד המדינה ואזרחיה הצעירים. נתמוך בשנות השירות, במכינות הקדם צבאיות, בכפרי הסטודנטים ובקהילות הצעירים הפרושות ברחבי הארץ.

החקלאות היא עוד יצירת פאר ישראלית הנמצאת בסכנה. מאיימים עליה העדפת הייבוא על פני התוצרת החקלאית המקומית, פערי התיווך המאמירים, היעדר דור המשך והפשיעה החקלאית הגוברת. מדיניות הממשלה עד כה, אשר התבטאה בין השאר בתמיכה ממשלתית מהנמוכות במדינות ה-DCEO, הובילה לכך ששיעור החקלאים בישראל הוא הנמוך ביותר בכל מדינות ה-DCEO, וגילם הממוצע הוא 62.

אנו רואים בחקלאות לא רק ערך של שימור קרקעות הלאום ומסורת ציונית, אלא גם ענף שיכול להיות מקור של צמיחה ותעסוקה שאינו נופל מענפים אחרים במשק, בעולם המשווע לאוכל ולמים. כל היתרונות הישראליים – חדשנות, יוזמה ויכולת להעתיק משאבים לאומיים ולשלב אותם עם מנהיגות מקומית – צריכים לבוא לידי ביטוי גם בחקלאות.

נגבש תוכנית לאומית שתכיר בחקלאות כערך – בתוכנית יוגדרו מעמד המרחב הכפרי, הקרקע החקלאית ושימושים מותרים בקרקע, ותיקבע תמיכה ממשלתית לטווח ארוך בענפי חקלאות.

נטפל בפשיעה החקלאית – נגביר את פעילות המשטרה בתחום זה, נקדם חקיקה שתחמיר עם מורשעים בפשיעה חקלאית ונחזק את יחידת הפיצו"ח של משרד החקלאות. בהמשך יופנו לשמירה על שטחים חקלאיים גם יחידות מתוך השירות האזרחי-ביטחוני שנקים. נפצה את החקלאים על הנזקים הנגרמים להם באמצעות קרן ממשלתית.

נקדם חקלאות מתקדמת במרכזים אזוריים מהגליל והגולן ועד לנגב – באמצעות רגולציה ומדיניות מיסוי מקילה, חיזוק משאבים לאומיים (כדוגמת מכון המחקר מיגל בקריית שמונה) וחיבור עם האקדמיה, ניצור בגליל המזרחי, בגולן ובנגב מרכזי חקלאות ופוד-טק מתקדמים. ישראל מייצאת היום מוצרים ותשומות בחקלאות בכ-2 מיליארד דולר בשנה; מטרתנו היא להכפיל את המספר הזה בתוך חמש שנים.

נטפל בפערי התיווך – יוקר המזון אינו אשמת החקלאי, שלעיתים קרובות מקבל תמורה מגוחכת לעמלו. עיקר הבעיה היא שוק הביניים הריכוזי בין החקלאים לבין הסופרמרקטים (הנמצא ברובו בשליטתן של רשתות המזון). נממש את החלטת הממשלה משנת 0102, ונקים שוק סיטונאי ממשלתי שיקדם את התחרות ויחליש את קרטל השיווק.

נעודד מפעלי תעשייה חקלאית בפריפריה – נתקן את החוק לעידוד השקעות הון ונכניס מפעלים לעיבוד תוצרת חקלאית טרייה הנמצאים בפריפריה לרשימת מקבלי המענקים וההטבות.

נשקיע בחידוש התשתיות במרחב הכפרי – כך נעודד דור ממשך במשקים חקלאיים, בעיקר באזורי הפריפריה.

נגדיל את יצוא התוצרת החקלאית – זאת על ידי הכנסת גורמי שיווק חדשים, חלקם ציבוריים, שימלאו את החלל שנוצר מאז נפילת אגרקסקו.

נאחיד את מחירי המים – נפעל להגיע למחיר אחיד של 1.2 ש"ח עבור כל סוגי המים (שפירים, קולחין ושפד"ן). מחיר המטרה המוצע יותאם למחיר הממוצע של המים ב-OECD. נוסף על כך נפצה חקלאים על קיצוץ מכסות המים לחקלאות בשנים האחרונות.

נסדיר את מעמד הקרקעות הזמניות – כל עוד הן משמשות לחקלאות.

נגדיל את מכסות העובדים הזרים – ונחזיר את נקודות הזיכוי המוכרות במס לעובדים זרים בחקלאות (2.25 נקודות זיכוי).

נגדיל את השתתפות המדינה בפרמיות שמשלמת הקרן לביטוח נזקי טבע בחקלאות – כדי להרחיבה לעוד גידולים וכדי להגדיל את הכיסוי הקיים היום.

נחזק מרכזי פיתוח ומחקר – בראשם מכון וולקני, שחלקים ממנו יעברו צפונה אך עיקרו יישאר במרכז, כדי לשרת את כלל החקלאים.

נכשיר קרקע לחקלאים צעירים – על ידי תקצוב ראוי של מנהלת ההשקעות.

שוויון זכויות לקהילה הגאה הוא חלק מהותי במדינה המקיימת שוויון זכויות לכל אדם, על פי עקרונות מגילת העצמאות. לכל אדם זכות לחיות את חייו כפי שהוא בוחר; להיות מי שהוא, לאהוב מישהו, להקים איתו משפחה, להוליד איתו ילדים, לקבל את כל הזכויות הקבועות בחוק באופן שוויוני ולהסתובב ביננו גאה במי שהוא.

נחוקק חוק פרשנות כולל – החוק יקבע איסור אפליה בגין נטייה מינית או זהות מגדרית, כפי שכבר עבר בכנסת בקריאה טרומית.

נמסד את זכות הלהט"ב לזוגיות באמצעות ברית הזוגיות – ככתוב בפרק דת ומדינה במצע.

נחוקק חוק פונדקאות שיכלול את הקהילה הגאה – על פי מתכונת החוק שיזמה שרת הבריאות לשעבר יעל גרמן, ושעבר בקריאה ראשונה בכנסת ה-19.

נתקן את חוק האימוץ – החוק המתוקן יאפשר לזוגות להט"ב לאמץ ילד בארץ ובחו"ל תוך שוויון מלא לזוגות הטרוסקסואליים, זאת בשונה מהמצב כיום. נדאג גם לרישום הורות של זוגות להט"ב באופן זהה לרישום הורות של זוגות הטרוסקסואליים.

נחמיר את הענישה על פשעי שנאה על רקע להט"בופובי – נדאג להדרכה ראויה לשוטרים ולפקודות מפכ"ל מחמירות בנושא.

נטפל ביד קשה באלימות כלפי טרנסג'נדרים – ונילחם בתופעת הזנות בקרב צעירים מקהילה זו. נפעל גם להסדרת פעילות הוועדה להתאמה מגדרית במשרד הבריאות, נקצה שעות ניתוח נוספות ונכתוב נוהל לטיפול בטרנסג'נדרים במערכת בריאות הנפש.

מדינת ישראל היא הבית הלאומי של העם היהודי, בית חם ובטוח ליהודים ברחבי העולם. במסגרת קליטת העלייה מגיעים למדינת ישראל אוכלוסיות חדשות והון אנושי נפלא מכל קצוות תבל.

העולים החדשים הם גשר חשוב בין מדינת ישראל לבין הקהילות והמדינות שהשאירו מאחור. לפיכך השתלבותם המלאה ותחושת השייכות שלהם חשובה לא רק להם ולמדינה, אלא משפיעה על יחסינו עם מדינות העולם ועל מעמדה הבין-לאומי של ישראל.

נקים בכנסת ועדה למיגור הגזענות והאפליה שתעסוק בהמשך העלאת יהודי אתיופיה, תטפל בגזענות ובתופעות האפליה ותעקוב אחר טיפול המשטרה בתופעת שיטור היתר ואחר שילוב עולי אתיופיה בגופים ציבוריים, בתרבות ובתקשורת.

נבחן דרכים לשיפור מצבם של העולים בהיבט של זכויות פנסיוניות שנצברו לפני עלייתם לישראל, ובמיוחד לשיפור מצבם של פליטי השואה שעלו לישראל לאחר 1953 וזוכים לתמיכה נמוכה למדי, שאינה מאפשרת להם חיים בכבוד.

נפעל לקיום הליכי גיור מאירי פנים לעולים שאינם מוכרים כיהודים.

ניתן עדיפות לעולים בדיוור הציבורי.

נקל בהליכי בחינות הרישוי לעולים בעלי תואר בתחומי הרפואה – כמפורט במצע בפרק הבריאות.

על אף שנרשמת התקדמות מתמדת בשילובם של ערביי ישראל ושל הקהילה הדרוזית בחברה ובשוק העבודה במדינת ישראל, דרכם לשילוב ולשוויון מלאים בחברה ובכלכלה הישראלית עדיין ארוכה ומלאת מכשולים. שילוב גברים ונשים ערבים וקידומם האישי והמקצועי חיוניים לצמיחה, לעוצמה החברתית ולצמצום העוני והפערים בישראל.

כמה חסמים מרכזיים מקשים על האוכלוסייה הערבית והבדואית להשתלב בשוק העבודה: חסמי השכלה והיעדר מיומנויות עבודה; חסמי דת, שפה ודעות קדומות; הנוהג באוכלוסייה זו שלפיו הנשים הערביות ממעטות לצאת לעבודה; וחסם הנגישות התחבורתית למקומות העבודה.

כדי לשפר את רמת החיים ואת השילוביות של המגזר הערבי והבדואי בחברה הישראלית נדרשים פתרונות גם בתחומים נוספים: הפחתת רמת האלימות וכמות הנשק הבלתי חוקי במגזר; טיפול במחסור בתוכניות מתאר מאושרות ובתופעת הבנייה הלא חוקית; הגברת הזהירות בדרכים ופיתוח תשתיות הכבישים; וחינוך לאורח חיים בריא.

כחול-לבן תוביל תוכנית רב-שנתית להגברת שילוב המיעוטים בחברה ובכלכלה הישראלית ולהעלאת שיעור ההשתתפות של נשים בשוק העבודה ברמות הכנסה גבוהות, ותשים דגש על השקעות בחינוך שיאפשרו רכישת מיומנויות עבודה גבוהות ועל השקעות בתשתיות פיזיות.

נחוק את ערך השוויון בחוק יסוד – כמפורט בפרק משפט וחקיקה במצע.

נצמצם את הפערים בחינוך באמצעות הגדלת התקצוב הדיפרנציאלי למוסדות החינוך במגזר הערבי והבדואי ובחינוך הבלתי פורמלי.

נחזק את לימודי העברית ואת החינוך הטכנולוגי לשם שיפור השילוב של אוכלוסייה זו בחברה ובשוק העבודה.

נשקיע באורח חיים בריא, ונשים דגש על רפואה מונעת ועל חינוך לתזונה נכונה, ונגדיל את ההשקעה בהקמת מגרשי ואולמות ספורט. יינתנו חוגי ספורט חובה לילדים בשעות אחר הצהריים, בהתאמה לצרכים בכל יישוב.

נאיץ את אישורן של תוכניות מתאר ונקבע מתווה לפתרון בעיית הבנייה הבלתי חוקית.

נקצה ונשווק קרקעות בהיקפים הנדרשים בהתאם לקצב הגידול של האוכלוסייה הערבית, ונקדם תכנון מפורט לכל יישוב. במסגרת תכנון זה יוקצו שטחים לפיתוח אזורי תעשייה בקרבת יישובים ערביים ובדואיים.

נגדיל את הייצוג של המגזר הערבי במוסדות התכנון.

נתקצב השקעות רב-שנתיות מוגברות לפיתוח תשתיות הכבישים, הביוב, התקשורת, מוסדות החינוך ומבני הציבור ברשויות המקומיות הערביות והבדואיות.

נתמרץ מעסיקים להעסיק נשים ערביות ובדואיות.

נסבסד תחבורה מהיישובים הערביים והבדואיים למוקדי תעשייה ותעסוקה.

נתעדף הקמת מעונות יום כדי לאפשר לנשים ערביות ובדואיות לצאת לעבודה.

נתגבר מרכזי הכוון תעסוקתיים ייעודיים, ונחזק תוכניות ליווי עסקי ליזמים במגזר זה. נתמרץ יזמות ויצירת מנגנוני מפגש בין יזמים לבין משקיעים יהודים וערבים.

נקים חממות טכנולוגיות ייעודיות שישתפו יזמים יהודים וערבים.

נמסד מערכת משתפת בין המשטרה למגזר הערבי שבמסגרתה יתקיים דיאלוג שוטף ויקודמו קצינים ערבים במשטרה.

נתעדף פתיחת תחנות משטרה ונוכחות שוטרים ביישובים במטרה להפחית את היקפי הפשיעה. ניצור ונפעיל תוכניות חינוך למניעת אלימות ולמלחמה בתאונות הדרכים.

נוציא לפועל את ההבטחות שלא מומשו בהחלטת הממשלה 922.

כחול-לבן מאמינה כי יצירה תרבותית מגוונת ועשירה היא נכס צאן ברזל חברתי וחלק חיוני מקידום מעמדה של ישראל בעולם. אנו מאמינים כי תפקידה של הממשלה הוא לסייע לתרבות ולעזור לה לשגשג, ואסור לשלטון להתערב בתוכני התרבות ולנסות להכפיף אותם לרצונו.

נקדם תרבות מגוונת וחופש יצירה מתוך הכרה בחשיבות התרבות לקידום השיח והחשיבה בחברה הישראלית.

נגדיל את התמיכה באומנים ובמוסדות התרבות ונדאג לייצוג של רפרטואר מגוון.

נמסד את הסיוע להפצתה בחו"ל של התרבות הישראלית, המשמשת כשגרירה מעולה של ישראל.

נתמוך בשידור הציבורי שיהיה חופשי, דעתני ואיכותי.

נקדם באופן מיוחד את התרבות בפריפריה ונסייע לקבוצות תרבות, אומנות ותיאטרון שיקבעו את מקום מושבן הקבוע בצפון או בדרום.

נחדש את הקריטריונים לתמיכה בתיאטרון ונבטיח את קיומם ושגשוגם של תיאטראות קיימים המתקשים לשרוד.

נשלב חינוך לאומנות וליצירה במערכת החינוך.

נתקין תקנות שיחייבו הצבת יצירות אומנות במרחב הציבורי כחלק מפרויקטים גדולים של בנייה ושיכון.

נתמוך בקולנוע ישראלי חופשי, ער ותוסס ונגדיל את סכומי התמיכה הקבועים בחוק הקולנוע.

נמסד את מעמדו של מנהל התרבות ברשות המקומית, כפי שנעשה במנהל יחידת הנוער.

כחול לבן
גנץ
לפיד